

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

H) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 2.

ÅREN

1861—1865.

ELFSBORGS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Elfsborgs Län, beläget emellan 57° 8' 48" och 59° 15' 45" nordlig bredd samt 4° 47' 48" och 6° 2' 12" vestlig längd från Stockholm, består af landskapet Dal och södra delen af Westergötland. Länets egentliga landvidd, andelen i Wenern oberäknad, är 112,561 qvadratmil, hvaraf fast land och holmar 103,968, samt sjöar 8,593 qvadratmil. Dal innehåller 36,813 qvadratmil, deraf fast land och holmar 33,105 och sjöar 3,708.

Länet indelas naturligen i Dalsland eller Norra delen samt Westgötadelen. I afseende å begge innehåller den berättelse, som är bifogad de af Topografiska Korpsen uppgjorda kartor öfver länet, så fullständiga *topografiska* uppgifter, att icke mycket dervid är att tillägga. I afseende å den *geologiska* beskaffenheten äro, på ansökning och med bidrag af Länets Hushållnings-sällskap, till följd af Eders Kongl. Maj:ts nådiga befallning, undersökningar påbörjade; men resultatet deraf har icke kommit till Länsstyrelsens kännedom.

Beträffande den *administrativa indelningen* består Dalsland af fem häradar, delade i två fögderier, af hvilka det *norra*, till arealen 21,919 qvadratmil, omfattande Wedbo och Tössbo häradar, hvilka tillika bilda en domsaga, med ett tingslag för hvarje härad, utgöres af tre länsmans-distrikter, två i det förra och ett i det senare häradet, samt 21 socknar, af hvilka Wårvik och Torrskog höra till Blomskogs Pastorat i Wermland och sex andra hela Pastorater, nemligen: *Ed*, bestående af socknen af samma namn, med annexsocknarna Töftedal, Nössemark och Håbol; *Rölanda* med Gesäter såsom annex; *Steneby*, hvartill hörer Billingsfors bruksförsamling samt Ertemark, Ödsköld, Bäcke och Tisselskog, alla i Wedbo härad; samt i Tössbo, inom hvars område, utom den så kallade Dalboredden, jemväl Åmåls stad är belägen: *Amål* innefattande staden och en landsförsamling af samma namn; *Tössö* med Tydje och Ånimskog samt *Edsleskog* med Mo och Fröskog jemte Laxarby socken af Wedbo härad. Det *södra* fögderiet af Dalsland åter, i areal 14,894 qvadratmil, består af tre häradar, Sundal, Nordal och Walbo, likaledes utgörande en domsaga, med ett tingslag för hvarje härad, fem länsmans-distrikter, två i Sundal, två i Walbo och ett i Nordal, och sex Pastorater indelade i tjugotvå socknar, nemligen: i Sundal, *Bolstad* med Grinstad, Gestad och Erikstad, såsom annexer och *Frendefors* med Brålanda och Ryr; i Nordal, *Ör* med Gunnarsnäs,

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-16.
1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Innevånare.....	5.
3. Näringar.....	5.
4. Kommunikations-anstalter och varubyten.....	8.
5. Kameralförhållanden.....	12.
Tab. Litt. A. Uppgift om antalet minuterings- och utskänkingsställen för spirituösa drycker, afgifterna derför och dessas disposition uti Elfsborgs Län år 1865.....	13.
6. Politi.....	14.
Tabellbilagor	17-33.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	17.
Tab. N:o 2. Jordbruk.....	18.
Tab. N:o 3. Boskapsskötsel.....	18.
Tab. N:o 4. Skogshushållning.....	19.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur.....	19.
Tab. N:o 6. Af rofdjur dödade husdjur.....	19.
Tab. N:o 7 a. Grufvor, bergverk, bruk, fabriker och manufaktur- inrättningar år 1865.....	20.
Tab. N:o 7 b. Handverkare och idkare af annan näring samt deras arbetare år 1865.....	24.
Tab. N:o 8. Allmänna vägar, gästgifverier och skjutsning.....	25.
Tab. N:o 9 a. Sjöfart år 1865.....	26.
Tab. N:o 9 b. Handlande och deras betjening, år 1865.....	27.
Tab. N:o 10. Hemman, jorområde och egendomar m. m., år 1865.....	28.
Tab. N:o 11. Laga skiften under åren 1861-1865.....	29.
Tab. N:o 12. Krono-uppbörden.....	30.
Tab. N:o 13. Sparbankerna.....	32.
Tab. N:o 14. Fattigvården.....	33.

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

H) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 2.

ÅREN

1861—1865.

ELFSBORGS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Elfsborgs Län, beläget emellan 57° 8' 48" och 59° 15' 45" nordlig bredd samt 4° 47' 48" och 6° 2' 12" vestlig längd från Stockholm, består af landskapet Dal och södra delen af Westergötland. Länets egentliga landvidd, andelen i Wenern oberäknad, är 112,561 qvadratmil, hvaraf fast land och holmar 103,968, samt sjöar 8,593 qvadratmil. Dal innehåller 36,813 qvadratmil, deraf fast land och holmar 33,105 och sjöar 3,708.

Länet indelas naturligen i Dalsland eller Norra delen samt Westgötadelen. I afseende å begge innehåller den berättelse, som är bifogad de af Topografiska Korpsen uppgjorda kartor öfver länet, så fullständiga *topografiska* uppgifter, att icke mycket dervid är att tillägga. I afseende å den *geologiska* beskaffenheten äro, på ansökning och med bidrag af Länets Hushållnings-sällskap, till följd af Eders Kongl. Maj:ts nådiga befallning, undersökningar påbörjade; men resultatet deraf har icke kommit till Länsstyrelsens kännedom.

Beträffande den *administrativa indelningen* består Dalsland af fem häradar, delade i två fögderier, af hvilka det *norra*, till arealen 21,919 qvadratmil, omfattande Wedbo och Tössbo häradar, hvilka tillika bilda en domsaga, med ett tingslag för hvarje härad, utgöres af tre länsmans-distrikter, två i det förra och ett i det senare häradet, samt 21 socknar, af hvilka Wårvik och Torrskog höra till Blomskogs Pastorat i Wermland och sex andra hela Pastorater, nemligen: *Ed*, bestående af socknen af samma namn, med annexsocknarna Töftedal, Nössemark och Håbol; *Rölanda* med Gesäter såsom annex; *Steneby*, hvartill hörer Billingsfors bruksförsamling samt Ertemark, Ödsköld, Bäcke och Tisselskog, alla i Wedbo härad; samt i Tössbo, inom hvars område, utom den så kallade Dalboredden, jemväl Åmåls stad är belägen: *Amål* innefattande staden och en landsförsamling af samma namn; *Tössö* med Tydje och Ånimskog samt *Edsleskog* med Mo och Fröskog jemte Laxarby socken af Wedbo härad. Det *södra* fögderiet af Dalsland åter, i areal 14,894 qvadratmil, består af tre häradar, Sundal, Nordal och Walbo, likaledes utgörande en domsaga, med ett tingslag för hvarje härad, fem länsmans-distrikter, två i Sundal, två i Walbo och ett i Nordal, och sex Pastorater indelade i tjugotvå socknar, nemligen: i Sundal, *Bolstad* med Grinstad, Gestad och Erikstad, såsom annexer och *Frendefors* med Brålanda och Ryr; i Nordal, *Ör* med Gunnarsnäs,

Dalskog, Skållerud, Holm och Jern; samt i Walbo *Torp* med Ryr såsom annex; *Färgelanda* med Ödeborg såsom annex och *Högsäter* med Rennelanda, Råggård, Lerdal och Jerbo, såsom annexer.

I kyrkligt hänseende lyder Dal under Carlstads Stift.

Oregelbundenheter i den administrativa indelningen inom denna del af Länet äro: att Dalboredden, 9½ mantal af Tössbo härad, hörer i kyrkligt hänseende till Svanskogs socken, Kila Pastorat i Wermland; att Wårviks och Torrskogs socknar, den förra 13½, den senare 12½ mantal, af Wedbo härad, höra till Blomskogs Pastorat i Wermland; att hemmanen Bräckan ½, Brene ½, Ulfpassbo ½ och Gundbjörbyn 1 mantal, belägna inom Rölunda socken, höra i kyrkligt hänseende till Råggårds socken, Högsäters Pastorat af Walbo härad; att hemmanet Ammeliden 1, Östra Fjälla 1, Furuved Lilla ½, Hålebacka 1, Kjexbo ½, Liden 1, Lommelanda 1, Tarolsrud ½, Lund ½, Fårängen ½, samt Hugeryr 1, Rud ½ och Åkerud 1 mantal, belägna inom Gesäters socken, höra i kyrkligt hänseende, de förstnämnda till Lerdals och de tre sistnämnda till ofvanberörda Råggårds socken; att hemmanet Tveten ½ mantal, hörande till Ödskölds socken, ligger i Jerbo socken; att hemmanen Famshed ½, Kjellsviken ½, Kläppenäs ½, Halängen 1, Liane ½, Teåker 1, Sjöliane ½ och Kronoberg ½ mantal ligga inom Bäcke socken, Wedbo härad, men höra i kyrkligt hänseende till Dalskogs socken, Örs Pastorat, Nordals härad; att hemmanet Södra Rån ½ och Wrene ½ mantal, belägna inom Färgelanda socken, höra i kyrkligt hänseende till Ödeborgs socken; att af Norra Troneberg 1 mantal i Brålunda socken, ½ mantal i kyrkligt hänseende hörer till Gestads socken, samt att hemmanet Lågan eller Busken ½ mantal, beläget inom Erikstads socken, Sundals härad, hör i kyrkligt hänseende till Örs socken Nordals härad.

Länets Westgötadel åter består af 13 härader, indelade i fyra fögderier, af hvilka *Wäne fögderi*, inom hvilket Wenersborgs stad är belägen, omfattar Wäne härad med tre länsmansdistrikter, Bjerke 1, Flundre 1, Ale 1, och Wettle 1 sådant distrikt; *Kullings fögderi*, inneslutande Alingsås stad, utgöres af Kullings härad 1, Ås 1 och Gäsened 1 länsmansdistrikt; *Marks fögderi*, omfattande Wedens härad, inom hvilket Borås stad är belägen, 1 länsmansdistrikt, Marks härad med 3 och Bollebygds härad med 1 sådant distrikt; samt *Kinds fögderi*, bestående af Kinds härad, fördeladt i 3 och Redvägs härad, omslutande Ulricehamns stad, fördeladt i två länsmansdistrikter.

I *judicielt* hänseende utgör hvarje af berörde härader 1 tingslag, af hvilka Wäne, Flundre och Bjerke äro sammanförde till en domsaga; Kullings, Ale och Wettle till en; Kinds och Redvägs till en, samt för närvarande Ås och Gäseneds till en, Marks, Bollebygds och Wedens åter till en domsaga; skolande likväl, enligt Kongl. Maj:ts nådiga beslut, vid innehafvarens af sistnämnde domsaga afgång, Wedens härad derifrån afskiljas, samt med Ås och Gäseneds härader förenas till en domsaga.

I *kyrkligt* hänseende består *Wäne fögderi* af 32 socknar, indelade, sedan Trollhättan med derintill i Gärdhems socken belägna 3½ hemman blifvit från Gärdhems socken af Tunhems Pastorat skiljdt, i 11 Pastorater, nemligen: i Wäne härad: Wassända, Naglums och Ryrs socknar förenade med *Wenersborgs stad* till ett Pastorat, och derjemte: *Tunhems Pastorat* med socknen af samma namn jemte Björke, Åsaka och Gärdhems socknar, samt *Trollhättans Pastorat*, bestående af platsen med samma namn, jemte ofvanberörde 3½ hemman; i Bjerke härad: *Mellby* med socknen af samma namn samt Genneved, Erska, Magra och Lagmansered; i Flundre härad; *Romeled* med socknen af samma namn samt Fors, Upphärad, Fuxerna och Åsbräcka såsom annexer; i Wettle härad: *Lundby* af socknen med samma namn samt Skallsjö och Lerum, Angereds och Bergjums socknar utgörande ett särskildt från Lundby år 1865 afsöndradt pastorat; samt i Ale härad: *Starrkärr* med Kilanda och Nödinge såsom annexer, *Östad* bestående af blott denna socken, samt *Skepplanda* med St. Peder och Tunge såsom annexer; hvarförutom Hålanda och Sköfde socknar numera utgöra ett särskildt från det förra år 1864 skiljdt pastorat.

Kullings fögderi består af 62 socknar, af hvilka 58 äro indelade i följande 13 pastorater, nemligen: i Kullings härad: *Herrljunga* med annexsocknarne Tarsled, Remmene, Fölene och Eggvena, *Algustorp* med annexsocknarne Sköfde, Härene, Tumberg, Bråtstensby och Lunda, *Hol* med annexsocknarne Siene och Horla, *Lena* med Bergstena, Fullestad och Långared såsom annexer, samt *Alingsås* med staden och socknen af samma namn, jemte Rödened, Bälinge, Ödenäs och Hemsjö, såsom annexer; i Gäseneds härad: *Björke* med Wesene, Grude, Hjellby och Hudened såsom annexer, *Skölfvened* med annexsocknarne Säm, Hof och Källunga, *Eriksberg* med Broddarp och Mjelldrunga såsom annexer, *Od* med Öra, Alboga och Molla, såsom annexer, och *Norunga* med annexsocknarne Ljur, Örnunga, Qvinnestad, Asklanda och Norska Skogsbygds socknar, den sistnämnda i Kullings härad; i Ås härad: *Rångedala* med annexsocknarne Toarp, Espered, Tärby och Warnum, *Wing* med Härna, Fenneslunda och Grofvared såsom annexer, samt *Hällstad* med annexsocknarne Murum, Möne och Wånga; hvaremot Hellestads socken tillhör Floby, och Kärråkra socken tillhör Börstigs pastorat af Skaraborgs Län, samt Brämhults socken Borås, och Gingrids socken Fristads pastorat af Wedens härad.

Marks fögderi består af 34 socknar, indelade, sedan Fristads och Borgstena socknar blifvit skiljda från *Borås pastorat* och med ofvannämnde Gingrids socken utgöra ett pastorat, i 11 pastorater, nemligen: i Wedens härad: *Borås pastorat* innefattande jemte staden af samma namn, Torpa och ofvannämnde Brämhults socken, *Fristads* med Borgstena och Gingrid samt *Bredareds* med Tämta, Wånga och Sandhult jemte Hedareds kapell; i Marks härad: *Seglora* med annexsocknarne Fritsla, Kinnarumma och Skephult, *Örby* med Kinna socken såsom annex, *Thorestorp* med annexsocknarne Öxabäck och Ellekulla, *Kongsäter* med Gunnarsjö, Grimmared och Carl Gustaf såsom annexer, *Istörp* med annexsocknarne Öxnevalla och Horred, *Sättila* med Hyssna, *Berghem* med Hajom, *Surteby* med Kattunga, Foutsäl och Tostared; samt i Bollebygds härad, *Bollebygd* med Björketorp och Töllesjö såsom annexer.

Kinds fögderi omfattar 55 socknar, indelade i 13 pastorater: *Kalf* med Mårdaklef, Håksvik, och Frölunda såsom annexer, *Tranemo* med Måssbo, Ambjönarp och Sjötofta, *Mjöbäck* med Elfsered och Holtsljunga, *Svenljunga* med Ullasjö, Örsås, Refvesjö och Redslared, *Sexdräga* med Ljushult, Roasjö och Hillared, *Långhem* med Dannicke, Åsarp och Månstad, *Gällstad* med Säm, Grönahög, Finnekumla, Tverred och Marbäck, *Dalstorp* med Hulared, Ölsremma, Ljungsarp och Nittorp, alla i Kinds härad; samt *Åsarp* med Kölaby, Solberga och Smula, *Böne* med Knätte, Liared, Kylingared och Fifflered, *Bottnaryd* med Bjurbäcks kapell, *Blidsberg* med Dalum och Humla, *Ulricehamn* innefattande staden af samma namn samt Timmelhed Brunn och Wist, och *Hössna* med Gullered och Strängsered, alla i Redvägs härad.

Af nämnda pastorater höra de, som äro belägna inom Wåne, Bjerke, Kullings, Ås, Gäseneds, Wedens och Redvägs härader till Skara, men de, som ligga inom Flundre, Ale, Wettle, Marks, Bollebygds och Kinds härader, till Göteborgs stift.

Qvarstående oregelbundenheter i administrativt hänseende äro: att Berget eller Långedalen, $\frac{1}{2}$ mantal, samt utjordarne Stora Trohult, Grålägg och Qvarnbacken, alla belägna på Hunneberg, höra i kyrkligt hänseende till Tunhems socken och under Wåne tingslag, men eljest till Ås härad af Skaraborgs Län; att hemmanet Grönaberget, $\frac{1}{2}$ mantal, hör i kyrkligt hänseende till Mellby socken, men upptages i jordeboken inom Erska socken; att hemmanet Hulkås, $\frac{1}{2}$ mantal, hör i kyrkligt hänseende till Erska, men upptages i jordeboken inom Lagmansereds socken; att till Nödinge socken höra i kyrkligt hänseende hemmanen Surte 1 och Skårdal 7 mantal af Kongelfs socken, Göteborgs och Bohus Län; att af Östads socken $20\frac{1}{2}$ mantal ligga inom Ale härad och $5\frac{1}{2}$ mantal inom Kullings härad; att hemmanet Liden $\frac{1}{2}$ och Snickareboden $\frac{1}{2}$ mantal ligga inom Sköfde socken Kullings härad, men höra i kyrkligt hänseende till Magra socken, Bjerke härad; att hemmanen Brobacka $\frac{1}{2}$, Bråta $\frac{1}{2}$, Hjellnäs 2, Hvalebråta $\frac{1}{2}$, Ormenebo eller Ödegårde $\frac{1}{2}$, Ramnegårde $\frac{1}{2}$, Waregårde $\frac{1}{2}$, Ålanda 1, Österäng $\frac{1}{2}$, och Björkenäs $\frac{1}{2}$ mantal samt Bratthall, $\frac{1}{2}$ mantal

med lägenheten Qvarntorpet, äro belägna inom Långareds socken, men höra i kyrkligt hänseende till Östads socken, med undantag af Bratthall och Qvarntorpet, hvilka höra till Magra socken i Bjerke härad; att hemmanen Fjällåsen $\frac{1}{2}$ och Ekåsaryd $\frac{1}{2}$ mantal enligt jordeboken höra till Alingsås socken, ehuru det förstnämnda är beläget inom Bälinge socken, och det senare i kyrkligt hänseende hör till denna socken; att af Ljungby höra $1\frac{1}{2}$ mantal till Grude och $\frac{1}{2}$ mantal till Hofs socken; att af Wimle by höra 3 mantal till Skölfvened och $\frac{3}{4}$ mantal till Säms socken; att Egarås 1 mantal är beläget inom Molla socken, men hör i kyrkligt hänseende till Borgstena socken, Fristads pastorat, i Wedens härad; att Hindared 1 mantal skattskrifves inom Ornunga socken, men hör i kyrkligt hänseende till Tämta socken, Bredareds pastorat, i Wedens härad; att af Warnums socken det så kallade »Handbolaget», $3\frac{1}{2}$ mantal, i kyrkligt hänseende hör till Tverreds socken, Gällstads pastorat; att af Kärråkra socken $6\frac{1}{2}$ mantal, eller Döfve by, i kyrkligt hänseende höra till Börstigs socken, samt återstående delen $11\frac{3}{8}$ mantal är annex till Börstigs pastorat i Skaraborgs Län, hvaremot 2 mantal af Börstigs socken höra till Redvägs härad; att Bossnäs $1\frac{1}{2}$ mantal inom Seglora socken, Marks härad, hör i kyrkligt hänseende till Torpa socken, Wedens härad; att Mellby, 2 mantal inom Berghems socken, höra i kyrkligt hänseende till Hajoms socken; att lägenheten Rörshult i Borgstena tillhör Fristads socken; att till Åsarps socken höra i kyrkligt hänseende 4 mantal Hög och $\frac{1}{2}$ mantal Halmstorp samt lägenheten Hjertåkra, eljest belägna inom Frökinds härad af Skaraborgs Län; att Dalbohemmet $\frac{1}{2}$ mantal, inom Solberga, hör i kyrkligt hänseende till Kölabys socken; att hemmanen Hjelmshögen 1, Kålbrandstorp 1, Smårör $\frac{1}{2}$ och Bredaned $5\frac{1}{2}$ mantal med Bredeneds qvarn uti Frökinds härad af Skaraborgs Län höra i kyrkligt hänseende till Smula socken i Redvägs härad, hvaremot Stockslunda 1, Öja 2, och Åkerholmen 1 mantal inom Smula socken höra i kyrkligt hänseende till Åsaka socken af Skaraborgs Län; att Bönåsen $\frac{1}{2}$ mantal inom Liareds socken hör i kyrkligt hänseende till Knätte socken; att till Kylingareds socken höra i kyrkligt hänseende 4 mantal, hvilka i jordeboken upptagas i Wartofta socken af Skaraborgs Län; hvaremot Källeryd $\frac{1}{2}$ och Stufveryd $\frac{3}{4}$ mantal ligga inom Kylingareds socken, ehuru de i kyrkligt hänseende höra till Fifflereds socken; att af Bottnaryds socken höra i kyrkligt hänseende Humlered Storegård $\frac{1}{2}$ mantal till Hössna pastorat i Redvägs härad, samt återstående $5\frac{1}{2}$ mantal till Bottnaryds pastorat i Jönköpings Län; att af Bjurbäcks kapellförsamling inom Elfsborgs Län belägna $2\frac{3}{4}$ mantal tillhöra Bottnaryds pastorat såsom annex; att inom Börstigs socken af Elfsborgs Län äro belägna Kringlarp 2 mantal, och Kila eller Kulla $\frac{1}{8}$ mantal, ehuru de i kyrkligt hänseende tillhöra, det förra Börstigs socken i Skaraborgs Län och det senare Kölabys socken i Redvägs härad; att Lursten $\frac{1}{2}$ och Nyckelgårde $\frac{1}{2}$ mantal, belägna inom Timmelheds socken, höra i kyrkligt hänseende, det förra till Hällstads och det senare till Möne socken, Ås härad; att Ekängen $\frac{3}{4}$ och Hult $\frac{1}{4}$ mantal inom Mårdaklefs socken höra i kyrkligt hänseende till Gunnarps socken i Hallands Län; att Bönabo $\frac{1}{2}$ mantal inom Mässebo socken hör i kyrkligt hänseende till Hestra socken, Stengårdshults pastorat af Jönköpings Län; att den så kallade Skänklingen, $5\frac{1}{2}$ mantal, inom Holtsljunga socken, hör i kyrkligt hänseende till Öxabäcks socken af Marks härad; att Passarp med Påryd, $\frac{1}{2}$ mantal, inom Örsås socken hör i kyrkligt hänseende till Håcksviks socken; att Spöttholmen $\frac{1}{2}$ mantal inom Hillareds socken hör i kyrkligt hänseende till Dannike socken; att Sjørred $\frac{3}{4}$ mantal, tillhörande Månstads socken, ligger uti angränsande Åsarps socken; samt att hemmanen Brunabo $\frac{1}{2}$, Lilla Bråten $\frac{1}{2}$, Fällegärde $\frac{1}{2}$ och Kärr $\frac{1}{2}$ mantal inom Ölsremma socken höra i kyrkligt hänseende till Unnareds socken, Stengårdshults pastorat af Jönköpings Län.

Inberäknadt städerna utgör sålunda hela antalet *socknar* 229. Bland dessa sakna dock följande 19 särskilda kyrkor, såsom sammanbyggde: Tydje med Tössö, Åmåls landsförsamling med stadens; Naglums med Wassända under benämning Gustaf Adolf; Genneveds med Mellby; Rödeneds med Alingsås; Tarsleds med Herrljunga; Borgstena och Fullstads med Lena; Norska Skogsbygds och Ljurs med Norunga; Tumbergs med Sköfde; Torpa med Borås; Kattunga med Surteby; Gingrids med Fristads; Smula med Åsarps,

i Redvägs härad; Wists med Brunns; Säms i Gäsened med Skölfveneds; Ullasjö med Svenljunga och Säms i Kind med Gällstads.

2. Innevånare.

Folkmängden, som vid slutet af år 1860 enligt mantalslängden utgjorde 268,982, har numera Tab. N:o 1. stigit till 278,382. Enligt husförhörslängderna utgör antalet 279,153. Allmännast torde anledningen till denna olikhet vara att söka derutinnan, att personer, oaktadt de i verkligheten afflyttat från en församling till en annan, icke uttagit utflyttningsattest och följaktligen kvarstå i kyrkoboken vid sitt förra hemvist.

Folkökningens tillväxt under de sista 30 åren visar sig af följande uppgift å folkmängden för hvarje qvinqvennum:

	Folkmängd.	Tillväxt.
År 1835.....	210,259.	
» 1840.....	218,232.	7,973.
» 1845.....	231,854.	13,622.
» 1850.....	245,403.	13,649.
» 1855.....	253,973.	8,570.
» 1860.....	268,982.	15,009.
» 1865.....	278,382.	9,400.
		= 68,223.

Beträffande *byggnadssätt* och *klädedrägt*, lynne och lefnadssätt åberopas hufvudsakligen, hvad förra berättelser derom innehålla.

Att *fyllerilasten* i allmänhet är i jemnt aftagande, är ett utmärkande tidens tecken.

Benägenheten för lyx och öfverflöd i lefnadssätt har utan tvifvel genom de under perioden rådande hårda konjunkturer blifvit hämmad, så att mera enkelhet och tarflighet åter gjort sig gällande.

Socknebibliotheker börja blifva mera allmänna, och i norra Dalslands fögderi saknar icke någon enda socken ett sådant bibliotek.

Schismatiska rörelser hafva icke förmärkts, men enstaka fall af öfvergång till mormonism hafva inträffat, likasom på ett och annat ställe någon kolportör hörande till inre missionen uppträder med bibelförklaringar eller andra religiösa föredrag. Mormonismens alla anhängare förmälas dock hafva antingen lemnat landet eller återgått till statskyrkan.

Den frivilliga *folkbevärningen* har inom Länet vunnit anhängare, så att, på de i Kongl. Kungörelsen den 8 Mars 1861 bestämda grunder, följande skarpskytteföreningar äro bildade under benämningar af:

1:o Norra Dals; 2:o Vestra Dals; 3:o Wenersborgs; 4:o Trollhättans; 5:o Södra Ryr; 6:o Lilla Edets; 7:o Alingsås; 8:o Borås; 9:o Toarps och Espereds socknars; 10:o Wings och Hällstads d:o; 11:o Gäseneds härad; 12:o Bollebygds d:o; 13:o Ulricehamns; 14:o Böne pastorats; 15:o Hössna; 16:o Norra Kinds; 17:o Svenljunga; 18:o Kalfs och Mårdaklefs socknars; samt 19:o Södra Marks härad.

3. Näringar.

De skiljaktigheter i näringsutvägar för Länets olika delar, som i förra berättelser blifvit omförmälde, äga fortfarande rum.

A) och B) *Jordbruk och Boskapsskötsel*. Dessa näringar äro de hufvudsakligaste, ehuru orter Tab. N:o 2. finnas, der andra med dem täfla. De bäst lottade jordbruksdistrikterna äro Dalsland med undantag af den

nordvestra delen, den inom Länet belägna östra delen af Göta Elfs floddal, omfattande Wåne, Flundre, Ale och Wettle härader, Bjerke härad, vestra delen af Kullings härad, en del af Redvägs härad, norra delen af Kinds härad, samt Wiskaåns floddal, omfattande Fritsla, Örby, Kinna, Berghems, Kattunga och Surteby, Istorps, Öxnevalla och Horreds socknar i Marks härad. Jordbruksnäringen går ofbrutet framåt; och anses det spanmålsbehof, som måste från andra orter tillföras Marks fögderi, hafva nedgått från 40,000 till 20,000 tunnor.

Bland *vattenaftappningsföretag*, som under perioden antingen påbörjats eller blifvit fullbordade, märkas upprensning af Ättraån i Redvägs härad samt Lidan och Nossan i Kullings härad, hvarigenom en jordvinst af 2,000 tunnland påräknas; sänkning af Starlanda Mader beräknad till 1,700 à 2,000 tunnland förbättrad jord, i Wedbo och Walbo härader, samt sänkning af sjön Hästefjorden i Sundals härad, beräknad till en jordvinst af 6 à 8,000 tunnland.

Föremål för odling äro af *sädesslag* förnämligast råg och hafre, i mindre mån korn, hvete, ärter och bönor, dessa senare egentligen endast i Flundre och Ale härader.

Bland *rotfrukter* odlas hufvudsakligast potatis, som i södra delen af Länet till stor myckenhet afsättes till brännerier, samt i ringa skala rofvor och morötter till utfodring.

Tab. No 3. *Boskapsskötseln* har ibland allmogen ännu ej uppnått någon synnerlig utveckling, ehuru förbättring äfven härutinnan synbarligen inträdt. *Mejerier* finnas å de flesta större egendomar, från hvilka likasom från ett och annat mindre jordbruk afsättning af gödboskap för export på England under sistlidet år förekommit. Från Dalsland afyttras icke obetydligt kreatur till Norge genom uppköpare som infinna sig dels å marknader och dels i allmogens hemvist.

Till förbättrande af *kreatursracerne* äro anlagde på Nollhaga ett statens stamholländeri, 1864 hitflyttadt från Gräfsnäs, samt genom Länets begge Hushållnings-sällskapers försorg fyra mindre holländerier af Ayrshirerace, deraf tre i norra och ett i södra distriktet. Till hästafvelns förbättrande användas fortfarande från Strömsholms stuteri i Wenersborgs och Borås städer samt på Nollhaga och Silarp utställda hingstar.

Länets tvänne *Hushållnings-sällskaps* verksamhet för bibringande af insigt i och uppmuntrande af jordbruk och boskapsskötsel samt skogshushållning och binäringar hafva på ett ändamålsenligt sätt fortgått genom föranstaltande af allmänna expositioner och utdelande af premier för jordbruksalster och åkerbruk-redskap jemte alster af fabriks- eller husflit. Under bägge sällskapen lydande filialafdelningar underlätta i väsendtlig mån deras bemödanden.

Den med understöd af 4,000 R:dr statsmedel inrättade lägre *landtbruksskola* är år 1864 flyttad från Dagsholm till Westergården i Sundals härad.

Bränvinsbränning, som icke förekommer någorstädes å Dalsland, har inom öfriga delen af Länet idkats i medeltal i 25 större brännerier.

Tillgång på *arbetare* för jordbruket motsvarar i allmänhet behofvet. Utvandringar på arbetsförtjenst ske isynnerhet från Dalsland till Norge.

Arbetslöner hafva i allmänhet utgjort för mansdagsverken 67 à 75 öre under vintermånaderna och 1 R:dr à 1 R:dr 25 öre under sommaren, samt för qvindsdagsverken 42 öre vintertiden och 67 öre sommartiden.

Understöd af allmänna medel i följd af missväxt eller hagelskada hafva utgått på följande sätt:

1861 till Ullasjö socken och Bollebygds pastorat	3,150 R:dr.
1864 till åtskilliga socknar på Dalsland	23,350 »
hvarförutom år 1863 till Marks härad beviljades ett anslag af 60,000	»

Summa 86,500 R:dr,

för att lindra den nöd, som bland arbetande befolkningen uppkommit, derigenom att bomullsväfnadsindustrien i följd af brist på råämnet, nästan helt och hållet hämmades.

C) *Skogshushållning.* Enligt A. Forsells statistik omfattar Länet 2,630,000 tunnland skogsmark. Tab. N:o 4. Här af utgöra enligt en i provins-landtmäterikontoret, på der befintliga handlingar grundad, år 1856 upprättad approximativ kalkyl 775,000 tunnland skogbärande mark fördelade på följande sätt:

Dalsland.		Transp. 37,000	233,000.
Wedbo härad	120,000	Ale härad	30,000
Tössbo d:o	30,000	Wettle d:o	20,000
Walbo d:o	50,000	Kullings d:o	50,000
Nordals d:o	8,000	Ås d:o	10,000
Sundals d:o	25,000	Gäseneds d:o	20,000
	233,000.	Bollebygds d:o	30,000
Westgötadelen.		Marks d:o	80,000
Wäne härad	25,000	Wedens d:o	25,000
Bjerke d:o	6,000	Redvägs d:o	40,000
Flundre d:o	6,000	Kinds d:o	200,000
	233,000.		542,000.
	Transp. 37,000		Summa 775,000.

Ehuru virkesmassan kan antagas hafva blifvit genom en fortfarande mindre god hushållning minskad, företer sig eljest icke någon anledning att förändra berörde beräkningar.

Emellertid äro enligt Kongl. Maj:ts Nådiga bref den 29 April 1864 för kronans räkning under full äganderätt förvärfvade 1,079 tunnland 0,4 kappland af den så kallade Stora Svältan belägen inom Allgustorps, Ljungs, Qvinnestads och Ornunga socknar, samt 564 tunnland 12,1 kappland å Lilla Svältan eller den så kallade Ljungs hed, inom Hofs, Molla, Grude och Weseneds socknar; hvarförutom förra kronoallmanningen Trenningshult blifvit i det närmaste till hela sin vidd, eller 1,408 tunnland 18,1 kappland, från delägare för statens räkning återförvärfvad, i ändamål att å alla dessa kala marker tillvägbringa skogsodling, hvartill, efter det köpeafhandlingarne blifvit fullbordade, så att lagfart derå kunnat följa, förberedande åtgärder äro vidtagna af Kongl. Skogsstyrelsen, under hvars omedelbara förvaltning dessa nya kronoparker komma att stå.

Öfriga skogar inom Länet omedelbart förbehållne kronan äro:

1:o Kronoparken Halle- och Hunneberg med 12,729 tunnland;

2:o Kronoparken Edsmären med 2,900 tunnland; och

3:o Kronoparken Weden af 850 tunnland; utvisande bifogade tabell afverkningsplanen derå.

Hvad Halle- och Hunneberg särskildt beträffar, så hafva der under åren 1863 och 1864 inträffat svåra stormfällningar, hvarigenom rubbning i den fastställda trakthuggningsplanen uppkommit, och fara är, att densamma icke kan genomföras. Följden deraf har jemväl blifvit, att afverkningen derstädes, såsom tabellen visar, måst betydligt ökas under de senare begge åren.

Häradsallmanningen Brevikshult i Kullings härad om 3,670 tunnland förvaltas fortfarande på ett förtjenstfullt sätt genom en af delägare vald direktion.

Skogsskolan för statens räkning å Hunneberg jemte den för södra delen af Länet med statsbidrag å Öfverjägarebostället Starrholmen genom södra Hushållnings-sällskapet försorg inrättade skogsskola hafva fortfarande varit i verksamhet.

D) *Antalet af dödade rofdjur* och af desse dödade husdjur inhemtas för periodens fyra första år af Tab. N:is 5 o. 6. bifogade tabeller. För 1865 hafva sådana uppgifter icke erhållits, enär föreskrift om deras samlande saknas i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga Jagtstadga den 21 Oktober 1864, i följd af hvilken öfverenskommelser om premier för rofdjurs dödande antingen redan upphört eller snart torde komma att upphöra.

Tabb. N:is 7 a E) *Bergs- och Brukshandtering.* Tabellen utvisar tillverkningsvärdet jemte antalet arbetare. Bruken och 7 b. äro desamma, som uppräknats i förra berättelsen.

F) *Fabriker och Handtverkerier.* Vid bomullsspinnerierna, som fortfarande intaga första rummet, har tillverkningsvärdet, jemfördt med föregående period, visserligen nedgått, men icke till den grad, som kunnat antagas till följd af den stockning i näringen, som uppkommit, efter det genom Nord-Amerikanska kriget tillförsel af bomull från nämnde verldsdel blifvit hämmad.

Mekaniska bomullsväfverier jemte färgerier och andra verk till bomullsväfnaders beredande och fullkomnande, samt deribland tvenne jacqvardsfabriker, hafva i samma mån fortsatt sin verksamhet. Dessa inrättningar tillhöra nästan uteslutande Marks härad, hvarest husväfnadsslöjden under enahanda omständigheter, som förut blifvit omförmälda, fortfarande idkas. Men denna slöjd har lidit jemförelsevis mera i följd af omförmälda bristen på bomull, hvaraf ock följt, att folket egnat sig mera dels åt jordbruket och dels åt odling af lin, så att tillverkningen af linneväfnader tilltagit och i någon mån kunnat ersätta den brist på arbetsförtjent, som genom stockning i bomullsväfnadsindustrien uppstått.

Beträffande *binäringar* är förhållandet enahanda, som i förra berättelsen upptages. De åtgärder till *fiskerinäringens* upphjelpande, som, med anledning af 22 § i Fiskeristadgan den 20 Juni 1852, varit vidtagna, hafva måst upphöra eller väsendtligen inskränkas, i följd af rättägandes ovilja att ingå öfverenskommelser i ämnet.

4. Kommunikations-anstalter och varubyten.

Tab. N:o 8. A) *Landkommunikationer.* I afseende på underhåll af allmänna lands- och häradsvägar är den förändring numera vidtagen, att enligt särskilda af Konungens Befallningshafvande stadfästade öfverenskommelser väglagningen verkställes antingen under hösten eller våren, hvarigenom både underhållet lättas och vägarne förbättras. Af de i tabellen upptagna *nya vägar* eller anlagda vägsträckor märkas:

1:o Från Barkerud i Torrskogs socken till norska gränsen vid Allingsmon med färja och tillhörande bryggor i sjön Stora Lee: anslag 36,000 R:dr;

2:o a) Från Svartkärr i Laxarby socken till Wermlands gräns vid Kasen och

b) Från Kråkvikens gästgifvaregård förbi Wärviks kyrka till Nästegårds gästgifvaregård: anslag 8,000 R:dr;

Dessa vägar äro nyanlagda och utgöra i längd 2 $\frac{1}{2}$ mil.

3:o *Vägomläggningar:*

a) Från Tössbo härads gräns vid Wernebo bro till norska gränsen vid Högsundet;

b) Från närheten af Steneby kyrka till Wängsjö gästgifvaregård: statsanslag 31,500 R:dr.

4:o Från Åmål till Wermlands gräns, vid Grönsjöns gästgifvaregård: statsanslag 16,900 R:dr.

5:o Omläggning af landsvägen från hemmanet Orrleken till gästgifvaregården Sundholmen i Marks härad, hvärtill ofvanberörde till nödens lindrande år 1863 beviljade 60,000 R:dr statsanslag blifvit hufvudsakligen användt.

6:o Anläggning af ny landsväg från Sexdräga gästgifvaregård i Kinds härad till Slatthult i Ås härad af 1 $\frac{1}{2}$ mils längd och vidare vägomläggning i riktning mot Fästereds sund, hvilken senare dock ännu icke vunnit fullbordan.

7:o Anläggning af ny landsväg emellan Timmelheds och Gulleredes gästgifvaregårdar i Redvägs härad; längd 14,000 fot: statsanslag 15,350 R:dr.

För öfverfart af sjöarne Stora Lee emellan hemmanen Sund och Jaren i Nössemarks socken samt Lelång emellan Nästegård och Torrskogs Stam i Torrskogs socken äro *färjor* inrättade med af Kongl. Maj:t fastställda taxor.

Inom Sundals härad äro nya socknevägar påbjudna till anläggande, dels inom Gestads socken och dels inom Frendefors socken, hvardera af omkring 1½ mils längd.

I Wäne härad är ny väg anlagd emellan Trollhättan och Gerdhems gästgifvaregård af ½ mils längd, med en kostnad af 9,045 R:dr.

I Marks härad äro följande nya socknevägar på kommunernas bekostnad anlagda, nemligen från Tämta kyrka till Gäseneds härads gräns ¼ mil; från hemmanet Töresvik till Öxnevalla omkring 1 mil; från hemmanet Krok till Öxabäcks kyrka 1 mil samt från Sätilla kyrka till hemmanet Svanshult mot Hallands gräns ½ mil.

Nya *gästgifvaregårdar* äro anlagda inom Wedbo härad vid Bengtsfors i Ertemarks socken, Barkerud i Torrskogs socken och Lilla Strand i Nössemarks socken; i Gäseneds härad vid Foglaviks jernvägsstation; i Kullings härad vid Wärgårda och Herrljunga jernvägsstationer; hvaremot, i stället för den förra, Sköfde gästgifveri är indraget; i Ås härad vid Döfve; i Marks härad vid hemmanet Hwilg, hvarjemte Österby gästgifvaregård i samma härad flyttats till hemmanet Torp.

Af de 467 *grindar*, som vid 1860 års början qvarstodo å allmänna vägarne, har en del redan försvunnit, och för så vidt sådant öfverensstämmer med Kongl. Kungörelsen den 11 Oktober 1864, kommer antalet af de qvarstående att än vidare inskränkas.

Gästgifveriskjutsningen har ytterligare minskats, så att, enligt hvad Tabellen N:o 8 visar, antalet utgångna skjutshästar år 1865 ytterligare nedgått till 14,292 emot 26,314 år 1860. Entreprenadskjutsningar äro tillvägabragte endast vid fyra stationer, hvartill orsaken måste sökas derutinnan, att allmogen skjutsar villigt och anser skjutslegan tillräcklig att bereda en skäligen ersättning.

Hufvudsakligen på Dalsland utgöres *postskjutsen* af dertill anslagne hemman; men i Länets öfriga delar enligt upprättade kontrakter eller med gästgifvareskjuts, så att denna skjutsning allt mer upphört att utgöra något särskildt onus.

Telegrafstationer och *Postkontor* finnas i Länets fem städer samt å Trollhättan; sistnämnde inrättningar, utom å jernvägslinierna, jemväl å Lilla Edet, Svenljunga och Skene jemte en postexpedition vid Kolslätt i Wedbo härad.

Jernvägar. Sedan Rikets Ständer vid 1859—60 årens riksdag beviljat ett bolag, som bildat sig för anläggning af jernväg från Borås stad till Vestra Stambanan, låneunderstöd till ett belopp motsvarande två tredjedelar af verkliga kostnaden för jernvägsanläggningen, emot vilkor att derå erlades under arbetstiden fyra och derefter fem procent årlig ränta, hvaraf en procent för lånets amortering, intill dess detsamma blifvit fullt återbetaldt, så blefvo i nämnda bolag 3,979 aktier, hvardera å 200 R:dr, tecknade, hvaraf sedan 96 stycken blifvit för bristande inbetalning annullerade, och vid 1865 års slut återstodo 3,883 stycken med en delaktighetssumma i bolaget för 776,600 R:dr.

Arbetet å ifrågavarande *Borås—Herrljunga-jernväg* började i Oktober 1861 och slutades den 7 Augusti 1863, då banan öppnades för trafik, och blef densamma den 19 Augusti 1864 vederbörligen afsynad och godkänd.

Banans längd utgör 3,9 mil, och anläggningskostnaden har uppgått, inberäknadt åtskilliga till och med 1865 verkstälde kompletteringsarbeten och inköpt materiel, till..... 2,019,543 R:dr 93 öre.

Häraf har under arbetstiden lyftats såsom lån af statsverket	1,436,000	»	—	»
hvarå sedermera amorterats.....	29,294	»	40	»
så att vid 1865 års slut skulden till Statsverket utgjorde	1,406,705	»	60	»
Trafikinkomsten har utgjort: år 1863 (från den 7 Aug.)	37,822	»	24	»
» 1864	86,909	»	83	»
» 1865	104,069	»	39	»

Summa 228,801 R:dr 46 öre.

Bolagets finansiella ställning sistnämnda år 1865 var följande:

Tillgångar.

Jernvägen med rörlig materiel, inventarier etc.	2,019,543 R:dr 93 öre.
Fordringar och kontanta penningar.....	218,378 » 43 »
	Summa 2,237,922 R:dr 36 öre.

Skulder.

Rikets Ständers Riksgälds-kontors fordran	1,406,705 R:dr 60 öre.
Atieägarnes delaktighetssumma.....	776,600 » — »
Diverse	2,726 » 85 »
Reservfonden	12,464 » 38 »
Kapitalkonto.....	39,425 » 53 »
	Summa 2,237,922 R:dr 36 öre.

Vid riksdagen 1862—1863 beviljade Rikets Ständer ett anslag motsvarande två tredjedelar af den till 4,860,000 R:dr R:mt beräknade kostnaden för anläggning af jernväg från Vestra Stambanan vid Herrljunga genom Wenersborg till Uddevalla, att med 3,240,000 R:dr utgå från Riksgäldskontoret till det bolag, som bildade sig för jernvägens anläggning, emot skyldighet för bolagsmännen att genom aktieteckning till minst lika belopp, som den beviljade lånesumman, tillskjuta, hvad utöfver lånesumman kunde erfordras för jernvägsanläggningens fullbordande och rörelsemateriels anskaffande, likväl så att, enär hälften af aktiebeloppet skulle utgöra säkerhet för arbetets behöriga fullbordande, aktieägarna, derest sådant sker, äro befriade från att utgifva mera än ena hälften af teckningssumman. Uti denna hälft, 1,620,000 R:dr R:mt, fördelad i 16,200 aktier å 100 R:dr, hafva såsom aktieägare deltagit Elfsborgs Läns Landsting för 2,000 aktier, Wenersborgs stad för 3,000 aktier, och Uddevalla stad för 5,000 aktier.

Arbetet å denna jernbana, som utgör i längd från Uddevalla till Herrljunga 8 mil 16,000 fot, hvaraf inom Bohus Län 1 mil 5,000 fot, inom Elfsborgs Län 2 mil 23,500 fot och inom Skaraborgs Län 4 mil 23,500 fot, började i April 1864 och skall, enligt det med Kronan den 20 December samma år upprättade kontrakt, vara fullbordadt inom innevarande års utgång. Arbetet har ock så fortskridit, att trafik kunnat provisionellt öppnas på bandelarne från Uddevalla till Grästorp och från Håkantorp till Herrljunga, utgörande tillsammans i längd omkring 6 $\frac{1}{2}$ mil, och återstår sålunda, såsom ofullbordad, endast ban-delen emellan Grästorp och Håkantorp af 1 $\frac{1}{2}$ mils längd; men då hinder, beroende väsentligen å fördröjd leverans af rörlig materiel, uppstått för banans fullbordande och upplåtande för trafik inom utsatta tiden, har bolagsstyrelsen hos Kongl. Maj:t gjort underdånig framställning om anstånd dermed till den 1 Oktober 1867, lärande jernvägsanläggningen i sin helhet kunna fullbordas för den beräknade kostnadssumman.

B. Sjökommunikationer. Emellan Wenern och Westerhafvet utgör Göta Elf med Trollhätte kanal en farled, hvarå högst betydande trafik äger rum. Sålunda passerades kanalen,

år 1861 af	7,372	segel- och ångfartyg samt	timmerflottor.
» 1862 »	6,842	» »	»
» 1863 »	7,379	» »	»
» 1864 »	6,649	» »	»
» 1865 »	7,569	» »	»

För de begge sista åren äro de olika slagen sålunda fördelade:

<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">1864 segelfartyg</td> <td style="text-align: right;">5,556</td> <td style="border-left: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20%;"></td> </tr> <tr> <td>ångfartyg</td> <td style="text-align: right;">1,006</td> <td style="border-left: 1px solid black;"></td> <td></td> </tr> <tr> <td>timmerflottor.....</td> <td style="text-align: right;">87</td> <td style="border-left: 1px solid black;">6,649.</td> <td></td> </tr> </table>	1864 segelfartyg	5,556			ångfartyg	1,006			timmerflottor.....	87	6,649.		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">1865 segelfartyg</td> <td style="text-align: right;">6,376</td> </tr> <tr> <td>ångfartyg</td> <td style="text-align: right;">1,167</td> </tr> <tr> <td>timmerflottor.....</td> <td style="text-align: right;">26</td> </tr> <tr> <td style="border-top: 1px solid black;"></td> <td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;">7,569.</td> </tr> </table>	1865 segelfartyg	6,376	ångfartyg	1,167	timmerflottor.....	26		7,569.
1864 segelfartyg	5,556																				
ångfartyg	1,006																				
timmerflottor.....	87	6,649.																			
1865 segelfartyg	6,376																				
ångfartyg	1,167																				
timmerflottor.....	26																				
	7,569.																				

Antalet af ångfartyg, som besörja trafiken emellan Göteborg och hamnar vid Wenern och vidare åt Arvika, eller genom Göta kanal på hufvudstaden och andra orter, utgör omkring 40, af hvilka två höra till i Wenersborg och två i Åmål.

Å Dalslands kust finnas hamnar vid Sikhall, Timmervik, Bodane, Mölnvik, Ragen, Tufven, Dalbergså, Sunnanå, Köpmannabro eller Hattefura, Wingen eller Wingers hamn, Fremmingen, Kroksbäcken, Tössebäcken och Näsviken samt Åmåls hamn, som under perioden blifvit ombyggd med en kostnad af 24,000 R:dr, hvaraf staden erhållit bidrag af staten med 8,000 R:dr anslag och 8,000 R:dr såsom lån.

Dalslands kanal. För öppnande af segelled från Hattefura vid Wenern förbi Köpmannabro, genom sjöarne Åklången, Rågvarpen, Laxsjön och Lelången till Stora Lee, samt anläggning af jernväg förbi Håfveruds bruk, af 2,350 fots längd, beviljade Rikets Ständer riksdagen 1862 och 1863 1,000,000 R:dr, deraf 200,000 R:dr såsom anslag utan återbetalnings-skyldighet och 800,000 R:dr såsom lån, att utbetalas till det bolag, som genom kontrakt, afslutadt inom 1864 års utgång, förband sig att efter fastställd plan fullborda och för all framtid underhålla hela den ifrågavarande kommunikationsleden. I sådant ändamål har ock bildat sig ett bolag; men då det skulle för trafiken medföra ojemförligt större fördel, om segelled kunde beredas hela vägen från Wenern till Stora Lee, än om densamma, enligt den ursprungliga planen, skulle vid Håfverud afbrytas och ersättas med en jernväg, samt den svårighet, som för kanals framdragande vid Håfverud erbjöd sig, blifvit löst genom en af Öfversten och Kommendören Baron N. Ericson upprättad plan till anläggning af en aqvedukt tvärt öfver strömmen, samt härigenom större kostnader måste uppkomma, så blefvo, på Bolagsstyrelsens framställning, för åstadkommande af denna förändring, genom Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 24 Februari 1865 från Handels- och Sjöfartsfonden anvisade 120,000 R:dr såsom lån och 37,000 R:dr såsom anslag utan återbetalningsskyldighet; hvarförutom Rikets Ständer vid sistförflutna riksdag, jemte meddelande af föreskrifter för lyftning af då redan beviljade understödsbelopp, för utsträckning af den ursprungligen föreslagna segelleden medelst en ytterligare kanalanläggning emellan sjöarne Östra och Vestra Silen beviljat ett bidrag af 63,950 R:dr; hvaraf 12,750 R:dr såsom anslag och 51,200 R:dr såsom lån; och uppgår hela förslagskostnaden för sistnämnde kanal till 76,000 R:dr.

Aktieteckningen uppgår för närvarande till 17,311 aktier à 25 R:dr, och är byggandet af hela kanalanläggningen från Wenern till Stora Lee upplåten å entreprenad emot en summa af 1,365,000 R:dr, expropriationskostnader derutinnan icke beräknade.

Ifrån Hattefura till Upperruds bruk utgör kanalens bredd i allmänhet 24 fot, och djupet 9 fot; men derifrån äro kanalens dimensioner bestämda till 13 fots bredd och 5 fots djup. Denna kanallinie upptager 25 slussar och skall medelst en ytterligare sluss vid Gustafsfors bruk jemte kanal af 300 fots längd förbindas med sjön Vestra Silen; hvarförutom för kanalanläggningen emellan Östra och Vestra Silen kostnadsförslaget upptager tvänne sammanbyggda slussar af 100 fots längd och 13 fots bredd.

Enligt det upprättade kontraktet åligger det Kanalaktiebolaget att inom 31 December 1868 hafva fullbordat segelleden från Wenern till Stora Lee och Vestra Silen samt inom den 1 Oktober 1869 kanalanläggningen emellan Vestra och Östra Silen; men arbetet å förstnämnda kanalanläggning från Wenern till Stora Lee och Vestra Silen har redan så fortskridit, att densamma anses blifva färdig och kunna för trafik upplåtas redan under året 1867.

Sjöfart. Antalet fartyg har för Wenersborgs stad ökats med fem, men deremot för Åmåls stad Tab. N:o 9. a. minskats med tre och för landsbygden med femton. Af Wenersborgs fartyg hafva sju gått förlorade. Lästetalet i det hela, såsom i tabellen beräknadt i nyläster, är dock föga minskadt.

På sjöarne Stora Lee och Lelång bedrifves dessutom fraktfart, å hvardera med en ångbåt af resp. 25 och 6 hästars kraft. För öfrigt besörjes trafiken å Dalslands vattendrag, på sätt i förra berättelsen blifvit omförmäldt, men kommer, efter det omförmälda kanal blifvit färdig, att förändras.

I södra delen af Länets idkas numera icke obetydlig *flottning* af virke, både i Wiskaån och Ättraån, af bolag, som bildat sig för att tillgodogöra de vid nämnde vattendrag befintliga skogar.

Utom de förut befintliga *fyrar*, nemligen Bastunge fyr vid inloppet till Wenersborg, Hjortens fyr i Grimstads socken och Fogden vid inloppet till Åmål, har ytterligare en fyr blifvit anbragt vid Gällenasudde i Gestads socken.

Tab. N:o 9 b. C. *Handel*. Varuomsättningen inom Länets är ganska lifvig. Utom de handelsterritorier, som tillkomma hvardera af Länets fem städer från dem omgifvande landsbygd, märkas Bäckefors bruk och Trollhättan såsom afsättningsplatser. Å den förstnämnda tillföras en torgdag i hvarje vecka från Walbo, Nordals och till och med Sundals härad betydliga partier spanmål, hvilka der uppköpas för Wedbo och Nordmarks härader samt Norge; dervid forslingen underlättas af ångbåtsfart öfver Stora Lee. För Wedbo härad utgör Fredrikshald afsättningsort. I den södra delen af Länets utgör Borås rörelsens centralpunkt; och afsätts der betydliga partier spanmål äfven från Skaraborgs Län.

Afsättning af väfnader från södra delen af Länets, tillverkade antingen vid fabriker eller genom husslöjd, ombesörjes till aldri största delen genom gårdfarihandlande af allmogen, under det att dylika, eller så kallade resehandlande, i städerna Borås och Ulricehamn, till följd af Kongl. Förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864, betydigen minskats. Genom dessa gårdfarihandlande omsättes jemväl en del andra varor, t. ex. skinn, fjäder, tagel m. m., jemte det vissa råämnen för tillverkningen tillföras orten.

Verkningarne af åberopade Kongl. Förordningen hafva väl inom periodens slut icke kunnat till fullo göra sig gällande; men det är synbart, att på omsättningen i städerna, helst dem, som sakna lättare kommunikationsanstalter, densamma måst hafva ett menligt inflytande.

Tab. Litt. A. I afseende på *detaljhandeln med bränvin* hänvisas till bilagde Tabell Litt. A. å följande sida.

Marknaderna, hvilka allt mer ä upphört att äga någon betydelse för varuomsättningen i det hela, hafva till oförändradt antal hållits i Länets städer jemte andra platser, men äro under innevarande år betydigen inskränkta. Utom i afseende på kreatursomsättningen, synas dessa sammankomster icke äga någon vigt.

Under hela den tid, berättelsen omfattar, har tryckning i *penningställningen* hämmande inverkat på rörelsen. Orsakerna till denna tryckning äro väl att söka i den allmänna Europeiska ställningen; men hvad Elfsborgs Län särskildt beträffar, dels i den brist på bomull, som i följd af Amerikanska kriget uppstått och förlamat väfnadsindustrien i södra delen af Länets, och dels i de till missväxt gränsande svaga skördar, som åren 1861 och 1865 gifvit. Sådant oaktadt, kan likväl med någorlunda säkerhet antagas, att välståndet i allmänhet framskridit; och utgör folkökningen derpå ett ojäfaktigt bevis, om äfven tillväxten deraf utgörande i alla fall $\frac{7}{10}$ procent för år, under ifrågavarande period minskats, emot hvad densamma utgjorde under den föregående; hvarvid bör erinras, att de högeligen gynnsamma konjunkturerna under 1855 och nästföljande år då gjorde sig gällande. I den enda ort, eller Dalslands södra Fögderi, der välståndet förmäles hafva sjunkit, beror sådant, i förening med ett i allmänhet vårdslösadt jordbruk, för hvilken näring denna ort eljest är synnerligen väl lottad, derpå, att allmogen under uppjagade priser inlåtit sig i jordegendomsköp, utan tillgång att kunna betala, hvaraf följt skuldsättning och obestånd.

5. Kameralförhållanden.

Tab. N:o 10. Antalet *hemman och lägenheter*, deras natur och bruksdelar, inhämtas af Tabellen N:o 10. Taxeringsvärdet å fastigheterna på landet är, i följd af den förändrade lagstiftningen, högst betydigen förökadt till 99,483,700 R:dr år 1865 emot 29,781,685 R:dr år 1860.

Till skatte hafva blifvit köpte 13 $\frac{1}{2}$ mantal af krononatur. Skattlagda ånyo äro två ödeshemman, en afsöndrad utmark och tre hemman, som förklarats förlustiga rå- och rörs-natur.

Jordafsöndringar fastställde: af Kongl. Kammar-Kollegium 6; af Konungens Befallningshafvande 62; eller tillsammans 68.

Skiftesverkets tillstånd inhemtas af bifogade Tabell N:o 11.

Tab. N:o 11.

Förhållandet med kronouppbörden inhemtas af bilagde Tabell N:o 12.

Tab. N:o 12.

Efter rotering underhåller Länet: af Westgöta Regemente 208 man; af Elfsborgs d:o 1,191; af Westgötadals d:o, 6 kompanier, 900 man; af Båtsmanshället 87 man. För den år 1826 och derefter tillkomna ordinarie rotering erlägges rotfrihetsafgift. Städerna betala vacanceafgift för 19 ordinarie båtsmansnummer.

Extra rotering utgöres vid: Elfsborgs Regemente af 77 hela rotar och af hemman, hvilka icke kunnat till hela rotar indelas, 31 Daler 16 öre; Westgöta-Dals d:o af 67 rotar och 4 Daler; Westergötlands båtsmanskompani, af 12 rotar samt af städerna för 2 $\frac{1}{4}$ mantal eller $\frac{1}{108}$ rote. Af ofvannämnde 156 rotar, som utgöra extra rotering, hafva 141 åtagit sig att i krig uppsätta hästar, men 5 vilja fortfarande hålla

Tab. Litt. A. Uppgift om antalet minuterings- och utskänkningsställen för spirituösa drycker, afgifterna derför och dessas disposition uti Elfsborgs Län år 1865.

	Minuthandel.		Utskänkning.				Summa afgift R:dr R:mt.
	Genom bolag.	Hos enskilda personer.	Genom bolag.	Gästgifverier å landet samt utskänkningsställen i städerna.	A exercismötesplatser.	Enligt särskilda tillståndsresolutioner: på kortare tid.	
Wäne fögderi.....	1	—	—	1	—	1	1,430
Kullings d:o.....	—	1	—	4	—	—	1,880
Marks d:o.....	—	1	—	10	1	1	3,340
Kinds d:o.....	—	—	—	8	—	—	2,367,50
Sundals d:o.....	—	—	—	3	—	1	1,906,67
Wedbo d:o.....	—	3	—	—	—	—	520
Wenersborgs stad.....	1	—	—	6	—	1	16,646,67
Borås d:o.....	1	—	—	5	—	1	5,053,60
Alingsås d:o.....	1	—	—	7	—	—	2,440
Ulricehamns d:o.....	1	—	—	4	—	—	5,320
Åmåls d:o.....	1	—	—	3	—	1	3,130
Summa	6	5	—	51	1	6	44,034,44
<i>Af de inftutna afgifterna äro utbetalde:</i>							
Provision till redogörarne.....				—	88,82		
Andel till Länets norra Hushållnings-sällskap.....				5,476,48			
» » » södra ».....				3,286,54	8,763,02		
» » » Landsting.....				—	8,763,02		
» » » staden Wenersborg.....				9,968,09			
» » » Borås.....				3,026,07			
» » » Alingsås.....				1,461,08			
» » » Ulricehamn.....				3,185,64			
» » » Åmål.....				1,874,24	19,515,12		
» » socknarne, som fördelas i förhållande till folkmängden.....				—	6,756,84	43,886,82	
Återstoden utgöres af afskrifning för dels godtgjorda öfverlevereringar och dels restituerade medel.....				—	—	147,62	44,034,44

karl. Knekthållet uppgår enligt 1865 års markegångspris till 132 R:dr för hel soldatrote och för hel båtsmansrote till 128 R:dr 70 öre R:mt.

Presterskapets aflöning. Enligt Kongl. Förordningen den 11 Juli 1862 hafva numera i nästan alla Länets pastorater förslag till löneroglering för presterskapet blifvit upprättade och till en del vunnit Eders Kongl. Maj:ts nådiga fastställelse. Dessa regleringar utgå från den grundsats, att all betalning till Presterskapet för särskilda förrättningar skall upphöra; att bidragen, beräknade efter viss myckenhet i spanmål, utgöras i kontant efter tio års medelmarkegångspris, uppbäras genom församlingarnes försorg af dertill antagna personer, hvilka leverera löneinkomsterna till Presterskapet, samt att minimum deraf ansetts böra utgöra för kyrkoherde 3,000 R:dr och för komminister 1,500 R:dr. Genom dessa regleringar kommer dock afgiften af hvarje hemman ingalunda att minskas utan att som hittills utgöra 30 à 40 R:dr på helt hemman om året.

Vaghållningen är ett jorden åliggande ganska tungt onus, som anses kräfva 4 till och med 16 ökedagsverken af hvarje helt hemman.

I följd af Kongl. Förordningarne den 21 Mars 1862, angående Kommunalstyrelse, hafva de särskilda afgifter, som utgå till och användas för kommunernas egna behof, erhållit ett gemensamt namn af *kommunalutskylder*, hvilkas belopp, snarare ökad mot hvad tillförene ägt rum, icke kan med någon tillförlitlighet uppgifvas.

6. Politi.

Bland undervisningsanstalter intager Wenersborgs *högre elementarläroverk* ett framstående rum. Dess utvidgande till fullständigt läroverk äfven på klassiska linien påbjöds genom Kongl. Brevet den 24 Maj 1861 och har numera gått i verkställighet. Lärarepersonalen utgöres af en Rektor, fyra Lektorer och åtta Adjunkter, utom Lärare i sång, gymnastik och teckning. Vid periodens slut var lärjungarnes antal 251. Behovet af ny läroverksbyggnad har blifvit afhulpet, sedan Rikets sist församlade Ständer dertill beviljat 100,000 R:dr, hvaraf 60,000 R:dr såsom anslag och 40,000 R:dr såsom lån.

I Länets öfriga städer finnas elementarläroverk; i Borås med Rektor och fem Colleger; i Alingsås med Rektor och två Colleger, och i Ulricehamn *pedagogi* med en Lärare; hvarförutom *en teknisk skola* är inrättad i Borås stad och med årligt understöd af statsmedel i verksamhet, samt i Wenersborg *en söndagskola* för handtverkslärningar och arbetare. Jemte skola med Rektor och två Colleger, finnes i Åmål *en slöjdskola* för flickor.

Folkskolor finnas numera i alla socknar, samt i Wenersborg och Borås särskilda flickskolor för undervisning jemväl i handaslöjder. Särskilda friskolor äro inrättade vid Upperuds, Billingsfors och Bäckefors bruk, Baldersnäs, Trollhättan, Rydboholms, Rydals och Talleredes eller Nääs fabriker; hvarjemte inom Istorps och Sätilla pastorater och vid Kobergs säteri finnas särskilda på donationer grundade skolor. Hit är att hänföra framlidne Kommercerådet J. Sahlgrens donation af Östads säteri med underlydande, tillsammans 20 $\frac{1}{8}$ mantal, jemte ett kapital af 25,000 R:dr, vid hvilken inrättning, benämnd *Östads barnhus*, årligen omkring 100 barn underhållas och undervisas.

Bland välgörenhets-inrättningar må vidare nämnas *Fryxell-Langensköldska stiftelsen* på Dalsland, *Gyllenheimska donationen* för Wenersborgs stad samt framlidne Regementsläkaren G. Sandmarks donation till sistnämnde stad till uppförande af *arbetarebostäder*.

För *helsevården* äro Provinsialläkare anställda i Länets städer, samt nya provinsialläkarestationer inrättade i Svenljunga af Kinds härad, Skene af Marks härad och vid Rostocks helsebrunn i Nordals härad; hvarförutom en Distriktsläkare är anställd vid Trollhättan.

Lasarett finnas i Wenersborg och Borås, hvardera med ett antal af 50 sängar, hvilka hittills fullt motsvarat behofvet.

Apothek finnas i Länets städer samt å Trollhättan, i Svenljunga och Skene.

Helsobrunnar finnas i Alingsås och vid Rostock samt å några andra ställen, men endast de begge förstnämnda besökas, ehuru till ringa antal af personer utom orten.

Examinerade *barnmorskor* finnas i städerna, men saknas ännu i allmänhet på landsbygden, ehuru under senare åren i flere församlingar med lön försedda barnmorskor blifvit antagna.

Vaccinatörer äro deremot öfverallt anställda.

Veterinärinrättningar finnas i Wenersborg och Borås, hvarjemte genom bidrag af Länets begge Hushållnings-sällskap särskilda Veterinärläkare äro å flera orter anställda.

Rättsväsendet och polisverksamheten handhafvas med ordning och nit. Gröfre förbrytelser hafva varit sällsynta. *Fångantalet* i Läns cellfängelset har minskats, ehuru förändrade lagar medfört vida mer användande af fängelsestraff. Det jemförelsevis största antalet förbrytelser, som förekomma, härleder sig af bränvins missbruk, antingen genom oloflig försäljning eller omåttlig förtäring.

Kreditanstalter, som anlitas, äro *Hypotheksföreningen* emellan jordägare i Göteborgs och Bohus Län samt Elfsborgs Län samt Wermlands Hypotheksförening, hvilken omfattar jemväl Dalsland. Dessa inrättningars verksamhet har likväl under perioden varit, i anseende till den svåra konjunkturen å utrikes penningemarknaden, nära nog helt och hållet hämmad; och då antagligen icke ens hälften af Länets jordägare i dem erhållit lån, som om de rätt användas, kunna för jordbrukaren vara fördelaktiga, bör uti dessa inrättningars hämmade verksamhet sökas en hufvudsaklig orsak till den allmänna förlägenheten.

För lån på kortare tid och kreditiver hafva dessutom under perioden funnits en afdelning af *Wermlands Enskilda Bank* här i staden och kommissionskontor i Åmål samt en *Filialbank* i Borås, hvarförutom Rikets Ständers lånekontor i Göteborg icke obetydligt anlitas för både kreditiver och diskontrorelse.

Enskilda banken i Wenersborg, oktrojerad den 13 September 1864, öppnade sin verksamhet den 1 April 1865 med ett kapital af 1,500,000 R:dr och har inrättat afdelningar både i Alingsås och Ulricehamn.

Sparbankernas ställning inhemtas af Tabellen N:o 13.

Tab. N:o 13.

Sockenmagasinernas antal utgör oförändradt 56.

Ett för Länet gemensamt inrättadt *Brandstodsbolag* har sedan 1841 varit i verksamhet, omfattande både fast och lös egendom. Vid sista bolagsstämman den 1 Augusti 1865 utgjorde bolagets ansvarighet till delägare 39,052,850 R:dr samt delägares ansvarighet till bolaget 41,195,100 R:dr. Enär likväl, såsom i förra berättelsen omförmäles, afgifterna för försäkringsrätten hos detta bolag årligen uppgått till en femtedels procent af försäkringsvärdet, har bildandet af särskilda föreningar för vissa härader, pastorater eller socknar fortgått; men dessa bolags ställning kan icke vara känd, helst de flesta af dem äro nybildade. Då likväl delaktigheten i det större bolaget under perioden föga minskats, utvisar sådant, hvad ock är verkliga förhållandet, att en stor del af dessa mindre bolag upptaga sådana delägare, som tillföre icke haft någon försäkring å sin egendom.

Angående *fattigvården* hänvisas till bifogade Tabell N:o 14.

Tab. N:o 14.

För vanvårdade barns räddning äro tvänne föreningar bildade och i verksamhet, en i Borås under namn af *Prins Gustafs förening*, sedan 1846, och en i Wenersborg under namn af *Drottning Lovisas förening*, sedan 1861. Omkring 70 barn underhållas och vårdas af dessa föreningar, hvilka enligt Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd åtnjuta räntan af en i forna tider till uppförande af ett allmänt arbetshus genom samman-skott af hela Länet bildad fond. Sistnämnda förenings behållning utgjorde vid 1865 års slut 5,407 R:dr 53 öre.

Wenersborg. Angående stadens grundläggning m. m. åberopas förra berättelsen, till hvilken jemväl torde få i sådant afseende hänvisas beträffande Länets öfriga städer: *Borås, Alingsås, Ulricehamn* och *Åmål*.

Angående samtliga städernas årliga inkomster och utgifter gälla jemväl hufvudsakligen de vid förra berättelsen fogade tabeller för perioden 1856—1860. Men de bidrag till ofvannämnde jernvägsanläggningar, hvilka Wenersborg och Borås hvar för sig lemnat, komma att verka en betydande tillökning i de årliga utgifterna, enär dessa städer hufvudsakligen för sådant ändamål måst upptaga lån. Sålunda har Wenersborgs stad, enligt Kongl. Maj:ts nådiga Bref den 22 Juni, 1864 erhållit tillstånd att mot räntebärande obligationer upptaga ett amorteringslån à 600,000 R:dr, att inom 40 år återbetalas. Dessa medel äro afsedda att användas på följande sätt, nemligen: 1:o för stadens aktieteckning i Uddevalla—Wenersborg—Herrljunga jernvägsaktiebolag 300,000 R:dr; 2:o till uppförande af Rådhus i förening med Hotelbyggnad 150,000 R:dr; 3:o till packhus och tullkammarelokal 15,000 R:dr; 4:o till gasverks anläggning 80,000 R:dr; 5:o till folkskolehus 18,688; 6:o till gäldande af vissa stadskassans skulder 36,312 R:dr, eller tillsammans 600,000 R:dr. Varande obligationer hittills försålda för 191,228 R:dr.

Borås stad har med vederbörligt tillstånd i Civilstatens pensionskassa upptagit ett lån à 100,000 R:dr, hvilka blifvit använda sålunda: till folkskolan 5,000 R:dr; till kyrkans skuld 15,000 R:dr, till stadens aktier i Borås—Herrljunga jernvägsbolag 80,000, R:dr eller tillsammans 100,000 R:dr.

Hvad särskildt *Ulricehamn* beträffar, så klagas deröfver, att ofvanåberopade Kongl. Förordningen den 18 Juni 1864 på stadens handel och öfriga näringar haft ett menligt inflytande, så att man befarar, att staden framdeles icke skall kunna äga bestånd. Berörde inflytande har sin egentliga grund derutinnan, att de flesta i staden såsom handlande borgare skattskrifna personer, jemte deras handelsbetjenter, afflyttat derifrån, jemte det att staden är på kommunikationer vanlottad. Enahanda inflytande, ehuru icke i så hög grad, förmåles författningen utöfva på staden *Åmål*. Wenersborg, i Lands-Kansliet den 22 December 1866.

På Landshöfdinge-Embetets vägnar:

C. O. Almqvist.

J. M. Ryding.

Tab. No 1.

FOLKMÄNGD.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Den 31 December enligt Presterskapets summariska uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.							
				Hela folkmängden af			Deraf frie från mantalspengar.			Utskrifningsmanskap.	Enligt årets mönsterullor approberade beväringspligtige.
	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.		
Å Landsbygden.											
År 1861	126,388	133,355	259,743	126,415	133,513	259,928	69,482	73,058	142,540	9,147	1,235
" 1862	127,552	134,281	261,833	127,402	134,525	261,927	69,409	73,040	142,449	9,333	1,226
" 1863	128,521	135,413	263,934	128,522	135,258	263,780	57,426	59,736	117,162	9,295	1,433
" 1864	129,328	135,849	265,177	129,293	135,983	265,276	58,633	61,325	119,958	9,800	1,213
" 1865	130,159	136,666	266,825	129,725	136,401	266,126	59,365	61,707	121,072	9,756	1,550
I Städerna.											
Wenersborg År 1861	1,841	2,227	4,068	1,938	2,362	4,300	855	1,050	1,905	49	27
" " 1862	1,951	2,352	4,303	1,977	2,407	4,384	894	1,040	1,934	47	19
" " 1863	1,945	2,397	4,342	1,973	2,394	4,367	809	927	1,736	42	18
" " 1864	1,977	2,438	4,415	1,998	2,463	4,461	833	972	1,805	60	13
" " 1865	2,053	2,518	4,571	2,094	2,548	4,642	915	1,042	1,957	182	37
Borås År 1861	1,381	1,716	3,097	1,395	1,725	3,120	577	699	1,276	139	19
" " 1862	1,399	1,752	3,151	1,355	1,703	3,058	582	732	1,314	130	18
" " 1863	1,438	1,826	3,264	1,403	1,779	3,182	532	649	1,181	133	18
" " 1864	1,389	1,829	3,218	1,333	1,776	3,109	554	659	1,213	113	9
" " 1865	1,302	1,808	3,110	1,314	1,823	3,137	579	757	1,336	93	17
Alingsås År 1861	710	936	1,646	699	929	1,628	330	406	736	67	10
" " 1862	731	949	1,680	714	936	1,650	333	396	729	61	13
" " 1863	783	1,039	1,822	774	1,036	1,810	320	364	684	68	9
" " 1864	781	1,020	1,801	767	1,004	1,771	320	359	679	64	5
" " 1865	788	1,049	1,837	794	1,061	1,855	319	357	676	64	9
Ulricehamn År 1861	806	623	1,429	818	643	1,461	219	311	530	101	7
" " 1862	785	611	1,396	733	600	1,333	190	219	409	88	7
" " 1863	774	615	1,389	714	600	1,314	226	325	551	78	7
" " 1864	653	599	1,252	543	599	1,142	185	317	502	48	5
" " 1865	558	578	1,136	447	569	1,016	161	228	389	32	4
Åmål År 1861	766	951	1,717	735	938	1,673	333	449	832	59	12
" " 1862	734	926	1,660	749	928	1,677	409	467	876	63	10
" " 1863	760	915	1,675	746	899	1,645	349	326	675	62	9
" " 1864	757	909	1,666	724	880	1,604	337	323	660	55	6
" " 1865	759	915	1,674	713	893	1,606	327	346	673	58	12
Summa i Länets samtliga städer år 1865	5,460	6,868	12,328	5,362	6,894	12,256	2,301	2,730	5,031	429	79
Summa i hela Länet år 1865	135,619	143,534	279,153	135,087	143,295	278,382	61,666	64,437	126,103	10,185	1,629

Tab. N:o 2.

JORDBRUK.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Blandsäd.	Ärter.	Bönor.	Potatis.
Årliga utsädet på tunnland, kubikfot	4,4	4,9	5,3	9	7	6	6,2	33
Årliga behovet för länet till utsäde, kubikfot	15,224	97,661	42,465	707,012	119,746	14,560	5,045	547,030
Tunnland åkerjord, använda till odling	3,019	20,831	7,827	86,552	16,716	2,827	671	20,070
Skördebelopp i korntal af utsädet	7 å 8	7 å 8	5	4 å 5	4 å 5	4 å 5	4	8
Årlig förbrukning på person, i medeltal	Cirka 3 tunnor säd af åtskilliga slag, jemte 3 tunnor potatis.							

Tab. N:o 3.

BOSKAPSSKÖTSEL.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	Hästar.	Tjurar	Oxar.	Kor.	Ungnöt.	Får.	Getter.	Svin.
Antal vinterfödda kreatur år 1865 till 1866	20,034	2,819	12,308	69,561	25,780	78,312	605	21,321

Tab. N:o 4.

SKOGSHUSHÅLLNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Särskilda slag af skogar m. m.	Areal vid periodens slut.	Till ordnad skogshushållning indelade.	Afverkningsbelopp		
			År.	utfördt i	
Qvadratref.	kvantitet. Kubikfot.	penningvärde. R.dr R.mt.			
Kongl. Maj:ts och Kronan tillhörige samt till Dess disposition indragne:					
Kronoparkerne Hunne- och Halleberg	71,282		1861 261,998 1862 326,866 1863 523,049 1864 1,013,829 1865 1,012,477	13,909 13,333 11,534 24,681 27,205	
Kronoparken Weden	4,480		1861 10,228 1862 15,141 1863 16,687 1864 40,068 1865 40,068	391 966 256 917 181	
Kronoparken Edsmären. Skoglös sedan lång tid tillbaka, således afsedd att genom frösådder och planteringar bringas till skogsbördighet, hvarmed början blifvit gjord år 1840, och frösåning derefter fortgått till 1860, då den ordinarie skogskulturen blifvit derå fullbordad. Som någon afverkning icke ännu ägt rum annat än medelst anbringande af en och annan mindre hjälpvallring, har denna Kronopark icke heller gifvit vidare inkomst än genom årligen försälda höslätter, hvilka lemnat i behållning.....	16,536		1861 — 1862 — 1863 — 1864 — 1865 —	65 253 145 175 77	
Allmänningsarne Kuleskog och Risveden. Egentligen tillhörig Bjerke härad. För närvarande ställd till Kongl. Maj:ts och Kronans disposition	7,128		1861 21,033 1862 19,021 1863 28,060 1864 80,974 1865 65,368	1,089 1,226 1,136 1,333 1,751	
Kullings härads Allmanning Brevikshult	20,552		1861 29,484 1862 29,368 1863 29,500 1864 29,480 1865 30,150	1,343 2,499 1,422 3,324 5,748	

Tab. N:o 5.

DÖDADE ROFDJUR.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
År.	Björnar.	Vargar.	Lodjur.	Jerfvar.	Räfvar.	Örnar och Ufvar.	Hökar.	Belopp af utbetald belöning. R.dr R.mt.
1861	—	19	6	—	1,218	29	114	
1862	—	5	6	—	1,230	33	106	
1863	—	14	5	—	1,160	65	154	
1864	—	12	7	—	1,036	33	215	
1865	J e m f ö r B e r ä t t e l s e n s t e x t.							
Summa	—	50	24	—	4,644	160	589	

Tab. N:o 6.

AF ROFDJUR DÖDADE HUSDJUR.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
År.	Hästar.	Nöt-kreatur.	Får.	Getter.	Svin.	Fjäderfå.	Skadan beräknad i pennningvärde. R.dr R.mt.
1861	1	27	1,489	31	6	531	9,141
1862	1	69	1,390	37	1	597	10,217
1863	2	63	1,257	59	2	1,048	10,013
1864	1	64	1,427	81	3	1,141	11,041
1865	J e m f ö r B e r ä t t e l s e n s t e x t.						
Summa	5	223	5,563	208	12	3,317	40,412

GRUFVOR, BERGVERK, BRUK, FABRIKER

1. Särskilda slag af inrättningar.	2.		3.				7. Beräknade hästkrafter.	8. Antal begagnade maskiner och redskap.	9.			12. Mästare.	13.						19. Summa.
	Antal Fabriker		Drifkraft bestående af						Ägare eller innehafvare.				Arbetare						
	i gång.	ej begagnade.	kreatur.	vatten.	ång eller varmluft.	Ensam ägare eller innehafvare.			Bolag.	öfver 18 år			vid fabriken ej mantals-skrifne		under 18 år.				
										m.	q.		m.	q.	m.	q.			
Under året.	Antal.				m.	q.	Antal.												
Å Landsbygden.																			
Benstamp	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	
Bomullsspinnerier	6	1	—	5	2	464	467	1	1	5	5	124	163	139	97	244	126	898	
Bresiljevarn	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	2	—	—	—	4	
Färgerier	20	1	9	8	3	33	102	20	1	—	18	31	4	22	1	5	—	81	
Garfverier	44	1	—	—	—	—	400	43	2	—	30	36	—	12	2	4	—	84	
Glasbruk	2	—	—	1	1	34	35	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	
Jaquardfabrik	2	—	—	—	—	—	66	2	—	—	3	6	8	8	28	5	6	64	
Jernbruk	16	2	—	16	—	—	104	7	—	8	78	245	—	4	—	36	—	363	
Jerngjuteri	2	1	—	—	—	—	—	1	—	2	2	2	—	—	—	—	—	4	
Jernmanufakturverkstad	7	—	—	4	3	38	28	4	1	1	2	81	—	40	—	3	—	126	
Kakelugns- och lerkärlsfabrik	5	2	—	—	—	—	—	7	—	—	5	1	—	—	—	—	—	6	
Kalkugnar	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	A n t a l e j k ä n d t.						—		
Kattunstryckeri	2	—	—	1	1	7	—	2	—	—	1	1	—	9	—	3	—	14	
Kemiskt blekeri	1	—	—	1	—	20	11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Konstväfveri	3	—	—	3	—	162	671	1	—	—	—	99	230	7	39	—	—	375	
Kopparhammare	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—	2	—	—	—	5	
Lackfabrik	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	
Masugnar	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Mekaniskt blekeri	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Oljeslageri	2	—	—	2	—	30	18	1	—	1	1	12	—	—	—	—	—	13	
Pappersbruk	2	1	—	2	—	16	6	2	—	—	2	8	—	1	—	2	—	13	
Pappersmassfabrik	1	—	—	1	—	200	6	—	—	1	1	25	2	5	—	12	—	45	
Pottaskeraffinaderier	4	—	—	—	—	—	—	4	—	—	4	—	—	—	—	—	—	4	
Skeppsvarf	4	—	—	—	—	—	—	3	—	1	1	31	—	36	—	—	—	68	
Skifferbrott	5	—	—	—	1	—	—	1	1	2	—	8	—	109	—	7	—	124	
Sågverk	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400	
Tegelbruk	17	—	—	—	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Terpentin- och hartzfabrik	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tändsticksfabrik	1	—	—	—	—	—	3	—	—	1	1	12	80	—	—	23	35	151	
Vadmalsstammar	9	—	—	9	—	—	—	9	—	—	2	7	—	—	—	2	—	11	

No 7 a.

och MANUFACTUR-INRÄTTNINGAR ÅR 1865.

20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.
Särskilda slag af tillverkning.	Tillverkningens qvantitet.							Tillverkningens värde i R:dr R:mt.		Ägares eller innehafvares bevillning i och för rörelsen. R:dr R:mt.
	Centner.	Skålp.	Stycken.	Fot.	Kannor.	Hytthundra.	Rullar.	af hvarje art produkter.	Summa för hvarje slag af fabriker.	
Benmjöl	1,000	—	—	—	—	—	—	—	4,000	—
Bomullsgarn	—	1,380,597	—	—	—	—	—	—	1,972,789	533,80
Färgning och blekning af diverse	—	—	—	—	—	—	—	—	3,500	—
Smor- och sulläder	—	17,875	—	—	—	—	—	—	119,465	113,70
Hudar och skinn	—	—	24,570	—	—	—	—	—	50,583	166
Grönt glas	—	—	—	—	—	13,661	—	27,322	—	—
Hvitt do	—	—	—	—	—	19,923	—	69,730	—	—
Slipadt d:o	—	—	—	—	—	—	—	14,678	—	—
Diverse d:o	—	—	—	—	—	—	—	15	111,745	231
Bomullsväfnad	—	—	—	8,300	—	—	—	8,300	—	—
Halfylleväfnad	—	—	—	4,000	—	—	—	4,000	—	—
Hel- och Halfylle-schalar	—	—	4,857	—	—	—	—	32,159	—	—
Hvita sängtäcken	—	—	176	—	—	—	—	1,672	46,131	40
Stångjern	—	10,713,600	—	—	—	—	—	754,068	—	—
Tackjern	—	2,208,400	—	—	—	—	—	66,252	—	—
Spik	—	387,900	—	—	—	—	—	62,939	883,259	677,80
Gjutgods	—	1,081,100	—	—	—	—	—	—	12,606	—
Vid Trollhättan, diverse	—	—	—	—	—	—	—	—	140,325	109,85
Öfrige begagnas endast för ägarnes egne fabrikers räkning.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kakelugnar	—	—	13	—	—	—	—	195	—	—
Diverse lerkärl	—	—	—	—	—	—	—	954	1,149	3
Diverse tyger	—	—	179,906	—	—	—	—	—	6,525	—
Inberäknad vid Rydboholms fabrik.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Diverse tyger	—	—	—	2,505,556	—	—	—	—	718,733	—
Lack	—	1,200	—	—	—	—	—	—	1,200	—
Oljekakor	13,111	—	—	—	—	—	—	—	215,730	62,50
Olja	—	—	—	—	76,436	—	—	—	9,200	12
Pappersmassa	—	20,000	—	—	—	—	—	—	3,400	50
Pottaska	—	17,000	—	—	—	—	—	—	42,231	44,10
Skiffersten	—	—	851,000	—	—	—	—	—	23,891	58
	—	—	—	—	—	—	—	—	1,550,000	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	66,700	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	50,000	23,50
	—	—	—	—	—	—	—	—	452	11,75

GRUFVOR, BERGVERK, BRUK, FABRIKER

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.
Särskilda slag af inrättningar.	Antal Fabriker		Drifkraft bestående af				Antal begagnade maskiner och redskap.	Ägare eller innehafvare.			Mästare.	Arbetare						Summa.
	i gång.	ej begagnade.	Kreatur.	vatten.	ång eller varmluft.	Begagnade hästkrafter.		Eksam ägare eller innehafvare.		Bolag.		öfver 18 år		vid fabriken ej mantalskrifne		under 18 år.		
								m.	q.			m.	q.	m.	q.			
																Antal.		
I Städerna.																		
Bomullsväveri	1	1	—	2	2	58	117	1	—	1	1	—	—	12	49	—	11	73
Färgerier	11	—	6	3	2	17	45	8	2	—	5	7	1	54	5	3	—	75
Garfverier	14	—	12	1	1	16	452	13	1	—	7	24	—	67	—	—	—	98
Kakelugns-, sten- och lerkärlfabrik	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2
Kattunstryckeri	3	1	1	—	2	8	11	3	—	1	1	—	—	15	—	8	—	24
Strumpväveri	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	6	2	1	—	9
Tapetfabrik	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	3	—	7	—	12	—	23
Tricotfabrik	1	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	6
Tändsticksfabrik	1	—	—	—	1	5	4	1	—	—	—	—	—	10	34	17	18	79

No 7 a.

OCH MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR ÅR 1865.

20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.
Särskilda slag af tillverkning.	Tillverkningens qvantitet.							Tillverkningens värde i R:dr R:mt.		Ägares eller innehafvares bevillning i och för rörelsen. R:dr R:mt.
	Centner.	Skålp.	Stycken.	Fot.	Kannor.	Hytthundra.	Rullar.	af hvarje art produkter.	Summa för hvarje slag af fabriker.	
Regatta.....	—	—	—	1,197	—	—	—	}	373,179	100
Callico, Shirting m. m.....	—	—	—	475,354	—	—	—			
Domestik.....	—	—	—	1,712,086	—	—	—			
Diverse väfnader och garn.....	—	—	—	—	—	—	—		91,878	
Salläder.....	—	167,806	—	—	—	—	—	}	363,269	
Smorläder.....	—	33,400	—	—	—	—	—			
Skinn.....	—	—	21,950	—	—	—	—			
Kakelugnar.....	—	—	30	—	—	—	—		800	
Väfnader.....	—	—	—	660,626	—	—	—		58,795	75
—	—	—	—	—	—	—	—		3,845	8
Tapeter.....	—	—	—	—	—	—	49,042		34,275	45
Ullgarn.....	—	30,000	—	—	—	—	—		50,000	20
—	—	—	—	—	—	—	—		50,500	

Tab. N:o 7 b.

HANDTVERKARE OCH IDKARE AF ANNAN NÄRING SAMT DERAS ARBETARE ÅR 1865.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	1.		2.	3.	4.	5.	6.
De särskilda klasserna af handtering.		Handverkare och Idkare.		Arbetare.		Bevilling i och för rörelsen.	De särskilda klasserna af handtering.		Handverkare och Idkare.		Arbetare.		Bevilling i och för rörelsen.
		m.	q.	m.	q.	R:dr R:mt.			m.	q.	m.	q.	R:dr R:mt.
På Landsbygden.							I Städerna.						
Badaremästare.....	1	—	—	—	—	2	Badaremästare.....	2	—	1	—	—	—
Bagare.....	7	—	1	1	—	5	Bagare.....	18	7	29	1	—	166,50
Bokbindare.....	1	—	1	—	—	—	Bleckslagare.....	5	1	9	—	—	29
Bleckslagare.....	2	—	1	—	—	1,50	Bokbindare.....	7	—	7	—	—	56
Byggmästare.....	9	—	—	—	—	22	Bryggare.....	14	1	20	—	—	225
Färgare.....	7	—	6	—	—	5	Bundtmakare.....	5	1	6	—	—	59
Glasmästare.....	11	—	—	—	—	—	Glasmästare och spegelmakare.....	4	—	4	—	—	41,50
Kakelugnsmakare.....	2	—	2	—	—	2	Guldsmeder.....	5	2	10	—	—	81
Karduansmakare.....	19	—	8	—	—	25,50	Gördelmakare.....	6	—	8	—	—	16
Kopparslagare.....	6	—	4	—	—	16	Handskmakare.....	5	—	—	—	—	13
Lerkärlstillverkare.....	5	—	—	—	—	—	Hattmakare.....	5	—	1	1	—	19
Murare.....	4	—	—	—	—	5	Kakelugnsmakare och lerkärlstillverkare.....	7	1	16	—	—	49
Målare.....	9	—	—	—	—	—	Karduansmakare.....	15	—	47	—	—	197
Repslagare.....	1	—	—	—	—	1	Nålmakare.....	1	—	—	—	—	—
Sadelmakare.....	2	—	—	—	—	1	Kopparslagare.....	13	—	14	—	—	57
Skomakare.....	95	—	17	—	—	—	Murare.....	2	—	—	—	—	14
Skräddare.....	84	—	17	—	—	—	Målare.....	15	—	17	—	—	26
Snickare.....	27	—	1	—	—	24,50	Repslagare.....	5	—	6	—	—	40
Slagtare.....	2	—	—	—	—	2	Sadelmakare.....	10	—	10	—	—	28
Smeder.....	36	—	3	—	—	11	Segelsömmare.....	1	—	4	—	—	20
Svarfvare.....	2	—	—	—	—	1	Skomakare.....	28	—	53	—	—	141,50
Urmakare.....	5	—	3	—	—	4	Skorstensfejare.....	2	—	4	—	—	—
Vagnmakare.....	2	—	—	—	—	1	Skräddare.....	22	—	32	—	—	86
Summa	339	—	64	1	—	—	Slagtare.....	6	3	8	—	—	51,50
							Smeder.....	14	2	26	—	—	74,50
							Snickare.....	7	—	20	—	—	24,50
							Socketbagare.....	1	3	3	—	—	23
							Svarfvare.....	2	—	1	—	—	14
							Tunnbindare.....	4	—	1	—	—	2
							Urmakare.....	4	—	2	—	—	23,75
							Vagnmakare.....	5	—	6	—	—	2
							Summa	240	21	365	2	—	—
							Summa för hela länet	579	21	429	3	—	—

Tab. N:o 8.

ALLMÄNNA VÄGAR, GÄSTGIFVERIER OCH SKJUTSNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Särskilda slag af vägar.	L ä n g d i m i l				Kostnad i R:dr R:mt för de under perioden				Gästgifveriernas antal vid periodens slut.	Antal hästar, utgångne		
	af hvarje slag af motstående vägar	af indelade med skjutsstationer försedda vägar	af fulländade och afsyade nya vägar	af omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor	fulländade nya vägar		omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor			År.	tillkungs- och krono-skjuts.	till gästgifveriskjuts.
					af statsmedel.	af kommunernas medel.	af statsmedel.	af kommunernas medel.				
	vid periodens slut.		under perioden.									
Allmänna vägar.....	150,979	138,458	1,625	2,826	39,395	—	10,000	1,400	84	1861	530	18,698
Häradsvägar.....	100,778	47,715	2,088	0,756	—	2,000	—	1,450	26	1862	1,237	18,797
Socknevägar.....	92,072	8	1,500	0,500	—	—	2,000	500	4	1863	642	17,335
I Städer.....	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1864	1,401	14,475
										1865	1,444	14,292
Summa	343,829	194,173	5,208	4,082	39,395	2,000	12,000	3,350	119	—	5,254	83,597
Gästgifverier med skjutsentreprenad.....									4			88,851
Hvarjemte i Wedbo fögderi finnas 4 sjögästgifverier.												

Tab. N:o 9 a.

SJÖFART ÅR 1865.

1.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
	Fartyg och båtar öfver 3 nyläster, begagnade till inrikes sjöfart.						
	Seglande.		Med ångmachin försedda.			Besättning.	
	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Hästkraft.	Skep- pare.	Sjö- folk.
Wenersborgs stad	55	1,361	1	ej upp gifvit		51	114
Amåls d:o	7	137	1	23	25	8	22
Summa	62	1,498	2	—	—	59	136
Wäne fögderi	33	640,47	1	ej upp gifvit		31	43
Sundals d:o	24	485	—	—	—	24	24
Wedbo d:o	19	457	—	—	—	19	37
Summa	76	1,582,47	1	—	—	74	104
Summa för hela Länet	138	3,080,47	3	—	—	133	240

Tab. No 9 b.

HANDLANDE OCH DERAS BETJENING, ÅR 1865.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Handlande.		Betjening.		Summa för hvarje klass.				Bevilling i och för rörelsen.
					Handlande.		Betjening.		
	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	R:dr R:mt.
1:sta klassens Handlande.									
Wenersborgs stad.....	46	3	46	2	—	—	—	—	1,435,75
Borås d:o	46	—	28	—	—	—	—	—	1,141,50
Alingsås d:o	16	5	18	4	—	—	—	—	260,38
Ulricehamns d:o	8	—	7	—	—	—	—	—	198
Åmåls d:o	19	1	11	2	—	—	—	—	302
Wäne fögderi.....	50	6	22	4	—	—	—	—	321
Kullings d:o	25	3	—	—	—	—	—	—	131,50
Marks d:o	47	5	—	—	—	—	—	—	236
Kinds d:o	18	—	4	—	—	—	—	—	70,50
Sundals d:o	37	—	6	—	—	—	—	—	397
Wedbo d:o	41	2	5	—	—	—	—	—	138,50
Summa	353	25	147	12	353	25	147	12	4,632,68
2:dra klassens Handlande.									
Wenersborgs stad.....	1	—	1	—	—	—	—	—	40
Borås d:o	33	—	—	—	—	—	—	—	123
Ulricehamns d:o	10	3	96	—	—	—	—	—	339
Kullings fögderi	126	1	—	—	—	—	—	—	445
Marks d:o	39	—	3	—	—	—	—	—	480,50
Kinds d:o	174	—	—	—	—	—	—	—	—
Wedbo d:o	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	385	4	100	—	385	4	100	—	1,427,50
3:dje klassens Handlande.									
Borås stad	11	—	—	—	11	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	749	29	247	12	6,060,13

Anmärkning. 1:sta klassen: Handlande, som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe.
 2:dra " Handlande, som utom den ort, der de äro bosatte, sjelfva eller genom andra kringföra eller annorlunda än å marknad till salu utbjuda varor.
 3:dje " Utländingar, som undfått tillstånd att här i Riket idka handel.

Tab. N:o 10.

HEMMAN, JORDOMRÅDE OCH EGENDOMAR M. M., ÅR 1865.

1.	2.		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
	H e m m a n .			A n t a l							Taxerings- värde. R:dr R:mt.	Städerna.	Tomter.		Jordar och lägenheter.					Taxeringsvärde i R:dr R:mt.		
	Mantal		Bruk- nings- delar.	jord- torp.	ryttare- soldat- och båts- mans- torp.	back- stu- gor.	andra lägen- heter.	Antal	Antal nybygda bo- ningshus.				Åker.	Äng.	Skog.	Betes- mark.	Summa jordareal.	Nu varande mantal.	Af hus och tomter.	Af jordar.	Summa.	
oförmed- lade.	nu varande.	be- byg- da.								obe- byg- da.	Q v a d r a t r e f .											
A) Krono-egendomar.																						
1) Under allmän disposition.																						
a) Kungs- och Kungsladugårdar.....	4	2	1	7	—	—	—	—	18,000	Wenersborg	342 $\frac{1}{2}$	90 $\frac{1}{2}$	20	5,128,20	387,80	—	—	5,516	3	2,373,685	600,800	2,974,485
b) Säterier.....	4,500	4,250	4	23	—	4	—	—	110,000	Borås.....	298	97	4	3,078	2,632	6,339	2,867	14,916	7	1,100,140	762,160	1,862,300
c) Hemman.....	91,375	49,687	116	127	3	83	2	—	867,200	Alingsås....	197	6	2	2,589,65	625,18	1,358,52	—	4,573,35	—	905,800	261,000	1,169,800
d) Boställen.....	349,541	229,687	468	668	41	271	15	—	4,485,700	Ulricehamn	66 $\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{2}$	—	560	2,240	6,160	—	8,960	5 $\frac{1}{2}$	408,400	120,700	529,100
e) Jordlägenheter.....	—	—	—	4	—	—	20	—	29,600	Åmål.....	126	71	1	6,111,85	604,80	6,448,03	2,851,32	16,016	6	760,100	278,700	1,038,800
f) Fiskerier.....	—	—	—	—	—	—	1	—	100													
g) Verk och Inrättningar...	—	—	—	—	—	—	60	—	158,000													
2) Under enskild disposition.																						
a) Säterier.....	0,500	0,250	1	—	—	—	—	—	2,400													
b) Hemman.....	43,984	24,594	122	59	138	47	5	—	313,900													
c) Jordlägenheter.....	0,250	—	—	3	—	—	369	—	136,900													
d) Fiskerier.....	—	—	—	—	—	—	16	—	2,300													
e) Verk och Inrättningar...	—	—	—	—	—	—	172	—	462,700													
B) Skatte-egendomar.																						
a) Boställen.....	2	1,271	5	5	—	—	—	—	29,000													
b) Säterier.....	20,187	17,813	23	103	11	27	2	—	439,775													
c) Hemman.....	3,646,764	2,449,730	14,215	6,022	1,536	3,485	880	—	57,140,500													
d) Jordlägenheter.....	1	—	—	52	—	—	311	—	188,025													
e) Fiskerier.....	—	—	—	—	—	—	11	—	3,000													
f) Verk och Inrättningar...	—	—	—	—	—	—	617	—	2,680,700													
C) Frälse-egendomar.																						
a) Boställen.....	1,667	0,917	3	—	—	—	1	—	19,500													
b) Säterier och ladugårdar...	254,688	230,437	340	1,084	6	272	64	—	6,048,000													
c) Rå- och Rörshemman...	67,250	57,375	228	84	2	42	1	—	1,089,000													
d) Hemman.....	1,816,429	1,126,572	4,651	2,792	524	1,533	412	—	23,664,700													
e) Jordlägenheter.....	1	—	—	1	—	—	99	—	68,500													
f) Fiskerier.....	—	—	—	—	—	—	13	—	1,300													
g) Verk och Inrättningar...	—	—	—	—	—	—	326	—	1,524,900													
Summa	6,305,185	4,194,583	20,177	11,034	2,261	5,765	3,396	—	99,483,700	—	1,029 $\frac{1}{2}$	274	27	17,467,70	6,489,78	20,305,55	5,718,32	49,981,35	21 $\frac{1}{2}$	5,548,125	2,026,360	7,574,455

Elfsborgs län.

Tab. N:o 10.

Tab. N:o II.

LAGA SKIFTEN UNDER ÅREN 1861—1865.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
A f s l u t a d e l a g a s k i f t e n .																									
Ar.	Söka skiftens antal.	Skiftade mantal.		Qvarboende delägares					Utflyttande delägares					Summa skiften.	Skiftade qvadratref.					Utgifter till Landtmätare och gode män. R.dr.	Öfriga beräknade utgifter. R.dr.				
		Antal.	Oformelade.	Nuvärande.	Skiftes-antal.					Skiftes-antal.					Summa.	Åker.	Äng.	Odlingsmark.	Afrösningsjord.			Impe-dimen-ter.	Summa.		
					1.	2.	3.	4.	öfver 4.	1.	2.	3.	4.											öfver 4.	
																									Summa.
1861...	238	235	64	186	392	194	95	4	3	68	55	93	54	2	—	204	1,507	27,661	48,667	11,362	255,485	1,540	344,715	67,268	48,926
1862...	267	193	39	89	256	187	58	—	—	501	50	83	38	—	—	171	1,134	25,939	31,084	8,210	133,953	2,440	201,626	56,007	40,612
1863...	200	180	127	59	290	142	34	1	—	467	45	56	22	—	—	123	903	14,077	28,335	4,712	180,445	4,069	231,638	50,858	45,393
1864 ..	172	187	25	69	107	99	56	11	—	273	48	84	44	5	—	181	885	17,582	31,873	6,226	146,248	451	202,380	68,095	55,196
1865 ...	172	169	42	76	183	118	68	1	—	370	58	63	45	2	—	168	954	17,266	32,436	4,173	133,728	624	188,227	66,487	62,201
Summa	1,049	964	297	479	1,228	749	311	17	3	2,297	563	379	203	9	—	847	5,383	102,525	172,395	34,653	849,859	9,124	1,168,586	308,715	252,323

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Stats-medel.	A f k o r t a d.					Anordnad eller	
	1861.	1862.	1863.	1864.	1865.	1861.	1862.
	Ordinarie ränta..... R:dr R:mt.	17,34	46,27	1,276,32	55,07	21,15	231,709,09
Afradsspanmålsmedel..... " "	14	565,16	34,81	12,77	—	61,135,22	60,538,68
Kronotionde..... " "	—	—	—	0,07	—	63,486,23	63,165,27
Arrende-medel..... " "	—	—	0,26	0,01	—	8,539,07	8,803,44
Hamarskattjerns-medel..... " "	—	—	—	—	—	3,532,08	110,03
Charta Sigillata-medel..... " "	—	—	—	—	—	15,83	5,25
Mantalspenningar..... " "	10,242,70	11,262,97	3,860,46	4,069,08	5,490,80	40,647,30	43,399,02
Bötesmedel..... " "	33,885,29	34,190,79	36,094,86	99,562,90	22,374,42	45,419,29	34,421,11
Hästvakans-spanmålsmedel..... " "	106,39	106,57	110,70	109,86	110,80	22,004,43	22,028,60
Tillfällig rotevakansafgift..... " "	—	—	—	—	—	145,35	118,07
Rotefrihetsafgift af öröterad jord..... " "	—	—	—	—	—	1,083,21	1,212,32
Salu-accis..... " "	—	—	—	—	—	30	30
Båtsmansvakansafgift..... " "	—	—	—	—	—	1,413,03	1,508,03
Trosspassevolansafgift..... " "	—	—	—	—	—	783,75	783,75
Bränvinstillverknings-afgift..... " "	13,553,40	—	—	—	—	100,285,80	—
Sjette hufvudtitelns besparings-medel..... " "	26,14	—	—	—	—	65,69	—
Nionde " "..... " "	—	—	173,53	—	—	—	—
Observationsmedel..... " "	—	—	—	—	—	—	—
Summa	57,845,26	46,171,76	41,550,94	103,809,76	27,997,17	580,295,37	468,450,78
Riksgälds-medel.							
Allmän bevillning..... R:dr R:mt.	7,683,74	7,842,70	3,166,92	3,339,47	5,733,20	111,614,33	111,933,07
Räntor å statslån..... " "	—	—	—	—	—	2,056,32	2,056,32
Observationsmedel..... " "	—	—	—	—	—	87,18	117,58
Summa	7,683,74	7,842,70	3,166,92	3,339,47	5,733,20	113,757,83	114,106,97
Diverse Verks medel..... R:dr R:mt.	8,845,63	7,173,18	4,764,67	4,466,21	9,701,96	121,566,15	125,226,71
Annorstädes debiterade medel..... " "	772,51	945,54	1,349,12	1,636,74	1,090,57	87,552,89	101,943,78
Summa Summarum	75,147,14	62,133,18	50,831,65	113,252,18	44,522,90	903,172,24	809,728,24

Tab. No 13.

SPARBANKERNA.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
År.	Under året					Vid årets slut				Klassifikation af delägarne efter deras vid hvarje års slut inestående behållning.										
	tillkomne nya delägare.	afgångne delägare.	insatt belopp.	i räkenskaperna godtgjord ränta å delägarnes kapital.	uttaget belopp.	qvarstående delägare.	inestående behållning, tillhörande delägarne.	befintligt öfverskott (grund-och reservfond, räntevinster m. m.)	Summa af kolumnerna N:is 8 och 9.	Behållning i Sparbank:	1861.		1862.		1863.		1864.		1865.	
	Antal.	Antal.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	Antal.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.		Antal delägare.	Summa R:dr R:mt.	Antal delägare.	Summa R:dr R:mt.	Antal delägare.	Summa R:dr R:mt.	Antal delägare.	Summa R:dr R:mt.	Antal delägare.	Summa R:dr R:mt.
1861	852	477	175,320	45,648	135,732	6,654	998,563	98,305	1,096,868	under 1 R:dr....	328	170,50	379	195,50	504	388	548	505	612	542
										fr. 1 t. o. m. 10 R:dr	1,042	3,748	1,123	4,165	1,338	5,349	1,611	6,335	1,587	6,602
1862	788	566	197,181	48,150	187,488	6,876	1,048,601	111,029	1,159,630	" 10—25 "	800	10,816	936	11,684	958	12,584	996	12,932	1,156	15,825
										" 25—50 "	962	25,786	975	27,945	982	28,009	959	28,097	1,037	35,570
1863	1,104	833	206,407	49,207	216,996	7,296	1,108,055	139,275	1,247,330	" 50—100 "	1,004	58,540	995	57,868	1,064	61,047	1,113	62,445	1,191	70,457
										" 100—200 "	1,070	114,954	1,095	120,863	1,027	124,084	992	108,787	992	120,792
1864	781	687	160,511	49,904	245,067	7,507	1,069,483	150,965	1,220,448	" 200—300 "	490	98,431	498	100,721	512	105,381	488	102,191	485	102,834
										" 300—400 "	324	80,216	301	25,211	312	92,107	326	94,391	296	89,034
1865	1,268	841	256,312	48,246	275,161	7,998	1,088,906	163,781	1,252,687	" 400—500 "	130	42,171	143	50,472	138	49,291	145	52,735	184	68,385
										" 500—1000 "	211	170,977	291	161,007	286	176,707	284	168,989	300	189,343
										utöfver 1000 "	129	175,827	150	219,470	175	230,603	155	225,058	158	198,176
										Summa	6,490	781,636,50	6,886	779,601,50	7,296	885,550	7,617	862,465	7,998	897,560

Obs. Bristande öfverensstämmelse beror af ofullständiga uppgifter.

Tab. No 14.

FATTIGVÅRDEN.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.		
Ar.	Fattigvårds- samhällen			Antal fattighus.	Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.								Antal af fattigvår- den understödde, som ej fått full försörjning.			Fattigvårdens										
	med gemensam delad.		Antal rotar.		Aldre personer, vårdade				Barn, vår- dade i och utom fattighus.		Summa.		Summa af båda könen.	m.	q.	Summa.	inkomster. R:dr R:mt.									
	i fattig- hus.				på annat sätt.		m.		q.		m.						q.		Afkast- ning af egendom, kollektor m. m.	Personel afgift.	Tillskott		Ersättning		Summa inkomster.	Summa utgifter i och för fattigför- sörjning. R:dr R:mt.
	m.	q.	m.		q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	Summa	Personel	efter fyrk eller be- villning.	efter annan grund.	af stats- medel.			af annat fattig- vårds- sam- hälle.					
A Landsbygden *).																										
1861.....	181	39	278	87	59	132	714	1,019	546	513	1,319	1,664	2,983	1,503	2,310	3,813	17,973	15,131	26,283	58,353	731	24	118,495	125,968		
1862.....	182	49	380	89	61	131	712	1,040	576	551	1,349	1,722	3,071	1,623	2,398	4,021	22,789	15,261	26,067	59,306	864	27	124,314	132,173		
1863.....	183	34	358	96	60	137	758	1,116	602	578	1,420	1,831	3,251	1,645	2,634	4,279	16,863	17,336	81,270	33,119	1,434	45	150,067	150,562		
1864.....	183	27	364	96	69	153	801	1,179	646	645	1,516	1,980	3,496	1,675	2,747	4,422	13,337	21,935	89,482	29,143	1,085	3	154,985	160,660		
1865.....	183	42	364	152	123	263	877	1,333	788	803	1,788	2,399	4,187	2,211	3,417	5,628	16,935	26,099	111,714	30,155	1,186	—	186,089	192,364		
I Städerna.																										
1861.....	5	—	11	6	35	53	28	50	66	92	129	195	324	53	303	356	5,519	1,435	15,237	3,587	4,000	182	29,960	29,749		
1862.....	5	—	11	6	43	60	24	54	69	93	136	207	343	61	302	363	5,327	1,475	16,678	1,963	3,987	259	29,689	29,459		
1863.....	5	—	11	6	34	53	22	52	81	87	137	192	329	58	301	359	5,472	4,114	17,376	1,047	—	354	23,363	27,045		
1864.....	5	—	11	6	32	46	24	61	74	77	130	184	314	61	292	353	4,413	5,122	17,977	1,194	—	296	29,002	29,424		
1865.....	5	—	11	6	31	43	31	62	86	93	148	198	346	59	310	369	4,327	7,816	16,167	1,016	—	445	29,771	29,485		
I hela Länet *).																										
1861.....	186	39	289	93	94	185	742	1,069	612	605	1,448	1,859	3,307	1,556	2,613	4,169	23,492	16,566	41,520	61,940	4,731	206	148,455	155,717		
1862.....	187	49	391	95	104	191	736	1,094	645	644	1,485	1,929	3,414	1,684	2,700	4,384	28,116	16,736	42,745	61,269	4,851	286	154,003	161,632		
1863.....	188	34	369	102	94	190	780	1,168	683	665	1,557	2,023	3,580	1,703	2,935	4,638	22,335	21,450	98,646	34,166	1,434	399	178,430	177,607		
1864.....	188	27	375	102	101	199	825	1,240	720	725	1,646	2,164	3,810	1,736	3,039	4,775	17,750	27,057	107,459	30,337	1,085	299	183,987	190,084		
1865.....	188	42	375	158	154	306	908	1,395	874	896	1,936	2,597	4,533	2,270	3,727	5,997	21,262	33,915	127,881	31,171	1,186	445	215,860	221,849		

*) För Kullings fögderi finnes, för åren 1861 med 1864, ingen annan uppgift än uti kol. 2. Ofvanstående är i Statistiska Central-Byrån sammandraget efter en för hvarje stad och fögderi specificerad redogörelse, som åtföljde den underdåniga berättelsen, men ansågs för vidlyftig att i sin helhet trycka.

